

EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr. 40/41 (96/97).

6. oktoobril 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas Mk. 800.—
 poole aastas 400.—
 weerand aastas 200.—

Üksik number maksab Mk. 20.—

Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.

Awatud kell 1/9 — 1/3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:

1/1 lehek. Mk. 3000.—	1/4 lehek. Mk. 800.—
1/2 1500.—	1/8 400.—
1/3 1000.—	1/16 200.—
1/32 lehek. Mk. 100.—	

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Adressi muutmine 10 mk.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.

Jooksew arwe Eesti panga Tall. osak. nr. 543.

Sisu: 1) E. Dolf, Omawalitsuste rahaline seisukord ja maksud. 2) A. Liit, Ametile wastawuse proovimine. 3) E. Stein'i järele, Omawalitsuse päewaküsimused Saksamaal. 4) Prof. dr. Berendts, Parlamendi politseiline ja karistuswõim. 5) Rahwuswahelise administratiiv teaduslise kongressi tegewusest. 6) Ew.-Wennaste koguduste tekkimine, nende asutamine ja tegewus Eestis. 7) Laske-riistade registreerimisest. 8) Politseiametnikkude kursused. 9) Ametlik osa. 10) E. Engelbrecht, Kuritegewuse wastu wõitlemine. 11) Küsimused ja kostmised. 12) Kuulutused.

Omawalitsuste rahaline seisukord ja maksud.

Omawalitsuse asjade Peawalitsuse juhataja E. Dolf.

Iga omawalitsuse tegewuse tähtsam alus on ja jääb tema kindlustatud rahaline seisukord. On see puuduline, siis ei wõi ka korralikust tegewusest ja ülesannete täitmise juttu olla.

Peab aga tähendada, et mitte kerge ei ole tarwilikku wastutulekut leida omawalitsuste kitsiku rahalise seisukorra kõrvaldamiseks. Sellest seisukorrast wõib enesele selge pildi luua, kui temaga täiesti tuttaw olla. Üleüldiselt ei taheta ju mitte salata, et meie omawalitsused rahalist kitsikust põewad, kuid need, kellel selle küsimusega lähemalt tegemist on olnud ja seda weel edaspidi teha tuleb, pööravad loomulikult oma erilise tähelepanemise riigi rahalise seisukorra parandamise peale, omawalitsuste hädasid tahaplaanile jättes. Edasi ei saa tähelepanemata jätta, et igakord, kui omawalitsuste rahalisesse seisu-

korrasse puutuwaid küsimusi arutatakse, etteheiteid tegemata ei jäeta, et omawalitsuses mitte küllalt mõistlikku rahapoliitikat ei aeta. Eriti toonitatakse seda, et omawalitsused oma administratsiooni peale liiga suuri summasid kulutawad, enast liiga laiutawad ja üleüldse mitte küllalt kokkuhoidlikult oma tuludega ümber ei käi.

Tõsi on, et selles asjas üksikutes omawalitsustes patustamisi ette tuleb ja et need ka tulewikus korduma saawad. Kuid üksikud nähtused ei wõi ometi põhjust anda üldiselt kinnitada, nagu põhjeks omawalitsuste kitsik rahaline seisukord nende eneste eksisammudes, wõi nagu ei oleks seda kitsikust laiemas ulatuses üleüldse olemas.

Meie omawalitsuste rahaline seisukord on tõesti äärmiselt kitsas, mida allpool

arwudega tõendada tahame. Iseäranis tuleb seda waldade, alewite ja maakondade kohta kinnitada. Mis on aga selle nähtuse põhjus?

Omawalitsuste maksude korraldus pärast riigi loomist sündis ajal, mil omawalitsuste ülesanded, samuti ka nende rahalised tarwidused alles kindlamalt väljakujunemata olid. Sellepärast selgus siis ka warsti, et omawalitsused kõiki neid ülesandeid, mis neil täita tuli, makswate tuluallikatega katta ei suuda. Katsuti asja ajutiselt sellega parandada, et omawalitsuste wõimalus anti oma puudujääkide ühekordsete lisamaksude wõtmisega katta. See sündis 1920 ja 1921 a. Teiselt poolt aga tuli omawalitsustele järjesti uusi ülesandeid juurde, mis samuti endistest tuluallikatest kaetud pidid saama, sest et neil uute sissetulekute saamiseks wõimalused puudusid. Selle tõttu muutus omawalitsuste seisukord weel raskemaks. Täiesti wäljapeasemata seisukorda sattusid aga eriti just maakonna omawalitsused 1921 a. teisel poolel, kui riigikogu poolt õpetajate palgaseadus wastu wõeti, mis nimetatud omawalitsustele aasta keskel suured kulud peale pani, jättes nende kulude katmiseks tuluallikad näitamata. Et selle seaduse põhjal 1921 a. õpetajatele palga maksmist wõimaldada, olid maakonna omawalitsused sunnitud laenusid tegema. Selle uue kulu tõttu tuli maakondadel 1922 ja 1923 a. oma eelarwed suure puudujäägiga kokku seada. Neid oli wõimalik tasakaalu wiia ainult riiklise toetussumma abil. Seda toetust said maakonnad 1922 a. — 100 miljoni marka ja saawad käesolewal aastal 105 miljoni marka.

Omawalitsuste sissetulekuid on wiimastel aastatel üksikute maksuseaduste muutmisega küll parandada püütud, kuid summad, mis selle läbi saadud, on sedawõrd väikesed, et nad asja seisukorrasse wähe muutusi on toonud.

Et aga omawalitsused riigi orgaanilised osad on ja nii riigil kui ka omawalitsustel ühised ülesanded täita on — rahwa hääkäekäigu eest hoolitsemine, siis tuleb omawalitsuste peale tõsist tähelpanu juhtida ja nende praeguse kitsiku rahalise seisukorra parandamiseks radikaalsed abinõud ette wõtta.

Kuidas kujuneb siis omawalitsuste praegune rahaline seisukord?

Enne kui üksikute omawalitsuste ük-

suste juurde minna, on tarwilik üleüldiselt järgmist tähendada.

Wabariigi Walitsuse otsusega 24. märtsist 1922 a. asutati kolmeliikmeline komisjon kahest rahaministeeriumi ja ühest siseministeeriumi esitajast, kellele ülesandeks tehti omawalitsuste eelarwetega lähemalt tutwuneda ja nende puudujääkide katmise wõimalusi järele kaaluda. Rahaministeeriumi esitajaid huwitas eriti küsimus, mille kohta ka juba ülewal tähelpanu sai juhitud, kas omawalitsuse asutused oma tegewuses mitte liiga laiale ei ole läinud ja kas nad ka oma sissetulekuid küllalt kokkuhoidlikult ära tarwitawad. Iseäralist tähelpanu pöörati omawalitsuste administratsiooni kulude peale, kas need mitte liiga suureks ei ole kujunenud.

Komisjon, mille koosolekutest ka maakondade liidu esitaja osa wõttis, arutas nii 1922 a. kui ka 1923 a. temale ülesandeks tehtud küsimusi, waatas 1922 a. terwe kogu omawalitsuste eelarweid läbi ja pidi konstateerima, et kuigi omawalitsused sõjalude tõttu oma tegewuse wõrdlemisi laiale alusele olid rajanud, hulga ametnikke tööle rakendades, nad siiski pärast sõja lõppu õige kiirelt kõik üleliigsed asutused likwideerida ja oma tegewuse wõimalikult kokku tõmmata on suutnud, mida tegema neid osalt sunniti ka siseministeeriumi poolt ette wõetud eelarwete protestidega. Komisjon leidis, et omawalitsused ennast waewalt suudawad weel enam koomale tõmmata, kui üldised huwid selle all mitte kannatama ei peaks. Ka ametnikkude arwu kohta jõuti otsusele, et see wastawate ülesannete täitmiseks mitte suur ei ole. Samale seisukohale asuti ka administratsiooni kulude asjus, kuigi siin üksikutel juhtumistel wäärnähtusi konstateerida wõidi.

Wahepeal on omawalitsused rahalise kitsikuse tõttu ennast weel enam koomale tõmmanud. Et omawalitsused oma sissetulekutega hoolimata ümber käiksid, ei saa ka tõeks wõtta. Üksikutel juhtumistel tuleb küll nähtawale, et omawalitsuse ametnikkudele suuremad palgad määratakse, kui riigiasutustes wastawatel ametitel, kuid üldiselt ei saa administratsiooni kulusid mitte liialdatuks pidada. Et teiste riikide omawalitsuste eelarwetes need kulud protsentuaalselt vähemad oleksid, kui Eestis, on raske oletada, ise-

äraniis kui arwesse wõtta, et ilmasõda igalpool uued olukorrad on loonud ja uued nõudmised üles seadnud. Wõrdlewaid andmeid ei saa tuua, sest et praegu trükitööde kalliduse tõttu omawalitsuste eelarweid ja aruandeid peaaegu kuskil ei trükita ja wastawate materjaalide saamine selle tõttu wõimata.

Administratsiooni kulud (palgad, päewa- ja sõidurahad) sünnitawad 1923 a. eelarwete järele: waldades 25,7%, alewites 18,6%, maakondades 15,0% ja linnades 16,7% üldistest eelarwe kuludest. Kulude protsent waldades on wõrdlemisi suur, mida peajasjalikult sellega seletada tuleb, et Eestis rohkesti wäikseid waldasid on, mille administratsiooni kulud wõrreides keskmiste ja suuremate waldadega õige kõrgele tõusewad. Kui pealegi summad, mis maakonnad praegu riigilt dotatsiooni näol waldades asuwate algkoolide õpetajate palkadeks saawad, otse teed waldadele antaks, langeksid waldade administratsiooni kulud 18,3%-ni, kusjuures need kulud maakondades muidugi tõuseksid.

Pealegi wõib tähendada, et waldadel kui kohapealsetel asutustel tuleb palju üldriiklisi administratsiooni ülesandeid oma aparaadiga toimetada, mis suuremat ametnikkude arwu nõuab.

Heidame peale neid üldisi märkusi pilku omawalitsuste 1923 a. eelarwetes, et nende sissetulekute ja wäljaminekute kohta selgust saada.

1. Wallad. Maakondade liidu juhatuse ja üksikud maakonnawalitsused on omawalitsuse asjade peawalitsuse poole pööranud teadaandega, et suurem osa waldasid majandusliselt niisugusesse raskesse seisukorda on sattunud, et neid — kui uusi tuluallikaid rutuliselt ei leita — wälja aidata wõib ainult toetus wõi äärmisel juhtumisel rutuline laen. 1920. ja 1921. a. kaeti waldade puudujäägid lisamaksudega, 1922 a. aga neid maksusid ei olnud ja puudujäägid jäid sellega katmata.

Makswad seadused ei luba omawalitsustele eelarweid puudujäägiga kokku seada. Wallad on kõik seadusega lubatud maksud ära kasutanud kõige kõrgemal määral, kusjuures wõrdlemisi kõrge töötusmaks paljudes waldades on liiga koormaw tööstusele, kuid selle peale waatamata ei ole suur hulk waldasid oma eel-

arweid ilma puudujäägita tasakaalu suutnud wiia. Et aga nagu tähendatud, puudujäägi näitamine eelarwes lubatud ei ole, siis on nad puudujäägi katteks eelarwesse laenu ja toetussummad üles wõtnud. Eelarwetes ettenähtud laenusid, mis ka eelmise aasta eelarwetes leitud, ei suuda suurem osa waldasid mitte teha, sest et laenu saamise wõimalused piiratud on. Ka toetussummade saamine on lootusetu. Selle tagajärg on, et waldadel wõimalus puudub eelarwete piirides tegutseda, mispärast nad sunnitud on oma kõige hädalisemaid ülesandeid äärmiselt piirama. Need wallad, kellel korda lähebki laenu saada, ei suuda seda wiimast kunagi ära maksta. Ja ongi osa waldasid oma eelarwed ilma laenuwõlga tasakaalu wiinud, siis on see pahatihti sünninud üleskruwitud tulude arwel, kusjuures ka siin kõik hädalisemad kulud majade remontideks, haridus-, waeste eest hoolekande ja muudeks otstarbeteks wiimase wõimaluseni wähen datud on.

Wõrdlemisi lähedalt tegutseda wõiwad ainult need wähesed wallad, kelle piirkonnas rohkesti tööstusasutusi on, milledest nad tööstusemaksu näol kaunis suurt sissetulekut saawad.

Mõned wallad on, nagu maakonnawalitsused teatawad, sissetulekute puudusel oma hädaliste kulude katteks sissemaksitud riigi ja maakonna summasid tarwitanud. Äratarwitatud summade tasumiseks praegu wõimalusi ette näha ei ole, kuna ühes sellega kaswab tasumata maksude wiitutusprotsent, mis muidugi waldade kanda jääb.

Asi on koguni nii kaugele läinud, et mõnel pool walla- ja koolimaju haamri alla minek ähwardab. Nii on, näit., Kaarma-Suure walla wallamaja ja koolimaja kohutu otsuse täitmiseks üles kirjutatud ja aresti alla pandud, sest et wald õpetajatele nende eelmiste aastate korteriraha ning lisatundide tasu ära maksta ei suuda. Kohus on ka mõne teise Saaremaa walla õpetajate nõudmised sellesamas asjas rahuldanud ja wõimalik on, et ka nendes waldades walla hooned aresti alla pannakse ja müügile määratakse, sest waldadel puudub wõla tasumiseks raha.

Kõikide waldade kulude kogusumma on 1923. a. eelarwete järele 242.179.053 mk. 08 p., mis järgmistest osadest koos seisab:

I. Wallawalitsuse ülespidamine:

1. Palgad	54.844.588	mk. 67 p.	
2. Päewa- ja söidurahad	7.470.164	" — "	
3. Kantselei kulud	9.520.074	" 08 "	
4. Majanduslised kulud	14.408.897	" 97 "	86.238.724 mk. 72 p.

II. Waeste eest hoolekanne:

1. Waeste ülespidamine	18.467.249	mk. 27 p.	
2. Waestemajade ülespidamine	3.557.453	" 82 "	22.024.703 " 09 "

III. Terwishoid

136.575 " — "

IV. Hariduslised kulud:

1. Palgad	13.112.543	mk. 54 p.	
2. Kooli hoonete ülespidamine	25.477.309	" 09 "	
3. Majanduslised kulud	29.153.219	" 17 "	
4. Hariduslised abirahad	4.305.858	" 77 "	72.048.930 " 57 "

V. Waranduste ja ettevõtete kulud:

1. Warandused	904.899	mk. 63 p.	
2. Ettevõtted	336.644	" — "	1.241.543 " 63 "

VI. Waldade wõlad:

1. Laenude tasumine	5.180.699	mk. 35 p.	
2. Laenude %	445.000	" 78 "	5.625.700 " 13 "

VII. Kapitaalide asutamine:

1. Tagawara kapitaal	441.589	mk. — p.	
2. Amortisatsiooni kapitaal	11.000	" — "	452.589 " — "

VIII. Mitmesugused kulud:

1. Wangid	226.859	mk. — p.	
2. Mõõdaläinud aasta puudujäägid	10.943.365	" 60 "	
3. Muud kulud	2.126.686	" 74 "	13.296.911 " 34 "

IX. Tagawara summa

8.227.175 " 37 "

X. Erakorralised kulud:

1. Uute hoonete ehitamine ja wana- nade parandamine	27.886.843	" 89 "	
2. Telefonide sisseseadm.	200.300	" — "	
3. Muud erakorralised kulud	4.799.056	" 52 "	32.886.200 " 41 "

Kokku: 242.179.053 mk. 08 p.

Waldade 1923 a. tulude eelarwed pakuwad järgmist pilti:

I. Maksud:

1. Liikumata waranduste maks	40.186.752	mk. 75 p.	
2. Tulumaks	14.248.067	" 13 "	
3. Isikumaks	49.830.645	" 71 "	
4. Tööstusmaks	17.997.084	" — "	
5. Muud vähemad maksud	6.243.383	" 65 "	128.505.933 " 24 "

II. Toetusrahad:

1. Hoolekande alal	836.627	mk. 48 p.	
2. Hariduse alal	1.294.364	" 02 "	2.130.991 " 50 "

III. Kapitaalidest, warandustest ja ettevõtetest:

1. Kapitaalidest	618.639	mk. 50 p.	
2. Warandustest	6.544.583	" 90 "	
3. Ettevõtetest	754.591	" 26 "	7.917.814 " 66 "

IV. Mitmesugused tulud:

1. Ülejääk m/a eelarwetest	17.807.375	mk. 91 p.		
2. Wiinaostu lubadest	28.831.834	" 18 "		
3. Isikutunn. ja hobuste passide eest	176.450	" — "		
4. Telefoni kõnede eest	94.371	" — "		
5. Trahteritelt, restoraanidelt ja piirituse ladudelt	415.000	" — "		
6. Peremeeste maksu	216.862	" 50 "		
7. Ettenägemata sissetulekud . . .	9.808.865	" 58 "	57.345.759	" 17 "

V. Laenud 38.270.532 " 97 "

VI. Puudujääk 8.008.021 " 54 "

Kokku: 242.179.053 mk. 08 p.

Kui käesolewa aasta waldade eelarweid 1922. a. eelarwetega wõrrelda, siis selgub, et kulude üldsumma umbes 52 miljoni marga wõrra tõusnud on. Sellest summast langewad: umbes 10 miljoni marka haridusliste kulude, 32 miljoni marka erakorraliste kulude (uute hoonete ehitamine ja wanade parandamine ning muud erakorralised kulud), 4 miljoni marka puudujäägi ja 6 miljoni marka palkade arwele. Muudes osades on kulud wähem muutunud.

Kulud on 1922. a. wõrreldes umbes 52 miljoni wõrra tõusnud, kusjuures 11 miljoni marga ümber endiste aastate puudujääki katta ja ligi 6 miljoni marka laenu ja laenu protsenta tasuda tuleb, kuna aga tulude juures õige wähe tõusu märgata on.

Sissetulekud maksudest ei ole waldadele peaaegu midagi juure annud. Kuigi wallad liikumata waranduste maksust, selle maksu tõstmise tõttu Petserimaal ja Naroowa tagustes waldades, möödaläinud aastaga wõrreldes üldsummas natuke lisa on saanud (1 milj. m. ümber), samuti ka tööstusmaks ja isikumaks sugu kaswanud on (tööstusmaks 6 milj. marga ja isikumaks 5 milj. marga wõrra), esimene

selle tõttu, et uusi tööstusi maksu alla on pandud ja maksu ennast kõrgendatud, ja teine sellepärast, et isikumaks lubatud kõrguses ära on kasutatud ka nendes waldades, kus seda weel kas sugugi (Petserimaal) wõi täiel määral tehtud ei olnud, siis on teiselt poolt tulumaksu normide wähenemise tõttu sissetulek sellest maksust umbes 10 miljoni wõrra wähenenud. Nimelt andis tulumaks 1922 a. waldadele 24 miljoni marga ümber sissetulekut, kuna aga 1923 a. waldade eelarwetes seda maksu ainult 14.248.067 mk. 13 p. ette on nähtud. Aga ka seegi summa näib liialdatud olewat, sest omawalitsuse asjade peawalitsuse poolt kogutud andmete järele wõiks seda maksu waldade kasuks äärmiselt 12½ miljoni marga ümber sissetulla.

Sissetulekud warandustest ja ettewõtetest on umbes 3½ miljoni marga wõrra tõusnud.

Mis ülemaltähendatud 52 miljoni margalist kulude juurekaswu katma peawad, on laenud 38 miljoni marga suuruses ja ülejäägid 1922. a. eelarwetest (17.807.375 mk. 21 p.), kusjuures aga siiski 8 miljoni puudujääki katmata jääb.

(Järgneb).

Ametile wastawuse proowimine.

A. Liit.

(Lõpp.)

Igale katsealusele antakse kätte ainult 10 näopilti, millised ta umbes 15 minuti jooksul omale meele peab wajutama. Siis korjatakse pildid ära ja antakse igäühele asemele 10 uut päewapilti, mille hulgas aga mõned esimeses seerias ettetulnud isikud leiduwad. Wiimaste äratundmises

seisabki ülesande lahendamine. Äratuntud isikute näopiltide tagaküljel leiduwad järjekorra numbrid märgib katsealune kontroll-lehele, näit. „Nr. Nr. 5, 9 ja 10 esimesid ka esimeses piltide seerias“.

Wäga otstarbekohane on eelmiste katsete jaoks ära kasutada näitlejate piltide

seeriaid, mis neid kujutavad mitmesugustes osades, seega mitmekesisites kostüümides.

4. ülesanne.

10 eestpoolt üleswõetud näopilti lõigatakse horisontaalsihis kolmeks ribaks: üks kord nina otsa kõrguselt ja teine kord läbi kaela. Sedawiisi saadud 30 riba aetakse segi ja antakse katsealusele kokkulaupimiseks kätte. Et ülesannet mitte ülearu kergeks teha, tulewad lõigatud ribad vertikaalsed ääred ükshaawal veel mitmesuguses sihis maha lõigata, nii et kokku lappides kunagi ühetasaseid ääri ei saabuks. Sama tagamõttega võib tähendatud 30 riba hulka ka mõned üksikud ribad ühest teisest piltide seeriast segada, millised õige lahendamise juures, muidugi, üle peawad jääma. Et lahendamise täpsust hõlpsam kontrollleerida oleks, selleks nummerdatakse ribad ära, muidugi nii, et ühe ja sama pildi ribad mitte järjettiku ei seisaks.

Lahendamise lehel märgib katsealune tagajärjed järgmiselt:

Nr. 1, 3, 9 = 1.

Nr. 4, 7, 12 = 2.

Nr. 5 = üksik jne.

Katsete korraldaja märkab kohe, kas katsealune süstemaatiliselt lahendamisele asub ja ribad kõige pealt nii oma ette seab, et ta nendest tarwiliku ülewaate omandaks. Pilta võib ka mõnes teises sihis, näit. vertikaal või kaldsihis läbi lõigata. Arusaadaw, et üks terve seeria ikka ühes ja samas sihis peab olema läbi lõigatud.

5. ülesanne.

Lõpuks veel üks ülesanne, mida sama hästi ka mälu proowide seeriasse võiks paigutada.

Uhele paberiribale kirjutatakse kolm erisugust isikukirjeldust, igauks kuue eritunnusega (ehk ümberpöördult, kuus isikukirjeldust kolme tunnusega) ja antakse katsealusele kätte, temale ülesandeks tehes kõike kolme isikukirjeldust meeles wajutada ja siis mälu järele üleskirjutada. Päheõppimiseks tuleb anda 15—20 min. aega, mille järele lehed ära korjatakse.

Näide:

Esimene isik:

Pikkus: 1,76 m.

Juuks: tumepruun.

Silmad: pruunid.

Ninaselg: laineline.

Kõrwalapike: talwakujuline.

Huuled: punsunud.

Teine isik:

Pikkus: 1,63 m.

Juuks: hele kollakaswalge.

Habe: aetud.

Nägu: pikergune.

Kõrwad: täielik eemalseis.

Hambad: nähtawad eeshambad.

Kolmas isik:

Keha: kõhn.

Juuks: õre.

Otsaesine: tahapoole kalduw.

Nina: nõgus.

Suu: suur.

Kõrwalapike: täisnurkne.

Ühtekokku $3 \times 6 = 18$ tunnust, milliseid tuleb hinnata õigete, moonutatud ja puuduwate punktide järele.

B. Grafoloogilise mälu proowimine.

Käekirja wõrdlemisega puutub politseiametnik oma tegewuses ühtepuhku kokku ja terane wõrdleja on siin enam kui mujal otsitud. Tegelik elu näitab aga, et wõimised ka sellel alal kunagi ühesugused ei ole, ühe ametniku pilgu alt ei pääse ükski wõltsitud dokument läbi, teist aga weetakse jämedamagi wõltsimisega ninapidi. Seepärast pole sugugi üleaarne tundma õppida, kellel ametnikkude hulgast on hästi väljaarenenud käekirja wormide tundmine. Selleks järgmised ülesanded:

1. ülesanne.

Sissetulnud kirjaümbrikutest lõigatakse välja 40 kohanime (näit. Tallinn), aga nii, et 2 kohanime alati oleks kirjutatud ühe ja sama isiku poolt. (Wõib ka sedelid lasta kirjutada 20 inimese poolt). Sedelid segatakse ära ja kirjutatakse iga sedeli tagaküljele number 1—40. Katsealune peab kõik sedelid nõndawiisi ritta asetama, et ühe ja sama käega kirjutatud sedelid kõrwuti seisaksid ja siis sedelite numbrid paberile üles märkima, mis umbes järgmiselt võib sündida:

Kirjaproowid $1 = 4$, $2 = 7$, $5 = 9$ jne.

Hindamine sünnib õigete ja ebaõigete punktide arwu järele.

2. ülesanne.

Teine ülesanne läheb aine poolest esimesest lahku, kuid nõuab samuti nagu esimenegi, head wormide meespidamise annet. See oleks tükkideks rebitud kirjutuse kokkulappimine, millise tarvidus politsei praktikas ka küllalt tihti ette tuleb. Wõetakse täiskirjutatud poogen paberit ja rebitakse see soowi järele väikesteks ehk suuremateks tükkideks ja lastakse katsealust tüki üheks terwikuks kokku laduda. Mida tihedama kirjaga leht kaetud, ehk mida väiksemateks tükkideks ta rebitud, seda raskem ülesande lahendamine. Keskmise raskusena wõiks arwata 24. tüki rebitud harilikult kantselei poolpogna kokku lappimist, sealjuures lahendamise aega andes 10—15 min.

C. Daktiloskoopilise mälu proowimine.

Näpujälgedega ei saa mitte igamees toime, kuigi ta nende wastu muidu suurt huwi tunneks. Siin on rohkem waja kui paljast huwi, nimelt terast silma ja piinlikult puhast eristamiswõimet. Et tähen-datud omadusi üles leida, antakse katsealustele igähele umbes 20 üksikut näpujälge, millised selleks otstarbeks wastawate paberilehekete peale wõetud, kätte ja tehakse nende ülesandeks sarnased (identsed) näpujäljed üles otsida. Näpu-

jälgede lehekesele tulewad enne proowi ära nummerdada. Katseks wõetakse näpujäljed olgu täiesti selged, kuid ülesande raskendamiseks wõib ühed jäljed sõrme paberil weeretades, teised aga lihtsalt muljades wõtta. Tagajärgede kontrolleerimise hõlbustamiseks wõib katsete korraldaja endale enne katset kokku seada kontroll-lehe umbes järgmiselt:

Näpujalg N 1 = 4,15

" " 2 = 7,9

" " 3 = 6

" " 5 = 8,12 jne.

Samal kujul wõiwad katsealused ka oma wastuseid awaldada.

Lahendamiseks tuleks anda umbes üks tund aega.

D. Muude oskuste proowimine.

Lõpuks soowitab Schneickert noori mehi teenistusse wõttes ka selle kohta selgusele jõuda, missuguseid tehnilisi teadmisi keegi neist omab ja missuguste käsitöödega ta tuttaw on. Seesuguste oskuste proowimine ei kuulu, muidugi, enam psühotehniliste katsete walda ja seepärast oleks ülearune nende juures siinkohal pikemalt peatada. Kuid kahtlemata awitaks ka ametniku tundmine sellest külast tema jõudu otstarbekohasemalt ära kasutada.

Omawalitsuse päewaküsimused Saksamaal.

Omawalitsuse majanduse ja poliitika ühingu peasekretäär Erwin Stein'i andmetel.

(Lõpp.)

„Omawalitsuse, majanduse ja poliitika aegkirja“ 1921 aastakäigu nr. 14. weergudel tõi Dr. Bucerus ühe majapidamiskawa ülewaate arwudes. Seal on tegemist nimelt suurlinna majapidamisega, mis bruttomajapidamise kõrwal ka nettomajapidamist näitab. Nettomajapidamine on ümmarguselt 307.500.000 m. peale tasakaalu wiidud. Sellest sisaldab ümmarguselt 90% — 271.000.000 marka — 36 mitmesugust suuremat wäljaminekut. Ülejäänud osa — 34.000.000 m. langeb ettevõtete peale. Ainult 1.500.000 m. — 5% üldmajapidamisest langeb üksikute vähemate ja suuremate wäljaminekute peale, milliseid wõimata süstemaatiliselt gruppeerida. Tähendatud 36 suuremat wäljaminekut sisaldawad weel vähemaid gruppe ja jagunewad järgmiselt:

	Mil. mk.
1) Igasugused isiklikud wäljaminekud (ametnikud, teenijad, töölised, õpetajad)	126,9
2) Tarwilised walitsuskulud	3,9
3) Tänowate korrashoidmine	11,9
4) Majade korrashoidmine	5,5
5) Küte, walgustus, weetarwitamine	13,7
6) Hoolekanne (waeste- ja heakäekäigu hoolekanne)	34,8
7) Wõlgade amet	39,4
8) Muud wäljaminekud	34,9
	271,0

Dr. Bucerus oletab, et ettetoodud arwud on iseloomustawad, sel korral näitaksid nad, et üld-

majapidamine suurel määral oleneb isiklikkudest väljaminekutest, mis välja teeb peaaegu poole kõikidest väljaminekutest. Isiklikkude väljaminekute vähendamine on mõeldav ainult otstarbekohase organiseerimise kaudu ja see kogukonnana walitsuse töö organiseerimine on praeguse aja hädatarvilik ülesanne.

Tähendatud majapidamise isiklikkudest väljaminekutest langes peaaegu 44 miljoni marka koolide peale, s. t. rohkem kui $\frac{1}{3}$. Sellepärast tundub tarwidust kõrgemate koolide lihtsustamiseks, sest Saksa kogukonnad ei suuda kauema aja jooksul nii suuri summasid oma koolide jaoks annetada. Edaspidi on kaastöö väiksel wiisil iga koha peal tingimata tarvilik. Selle juure asub weel tarwidus kogukondlisi maksusid korraldada, kusjuures tuleb iseäranis rõhku panna tööstusmaksu peale.

Üks küsimus, mis ülalettetoodud materjaaliga lähemas ühenduses seisab, on ühiste kogukonna ettevõtete kogukonna omaks tunnistamine ja nende wõõrandamine, s. t. nende asjaajamiste ülewitmine kogukondade omandusesse ehk jälle ümberpöördukt kogukondade omanduse asjaajamine läheb erasikute kätte. Gaasiasutused asutati esmalt eraseltside poolt, alles hiljem läksid mitmed gaasiasutused linna omandusse ehk jälle asutati uued. Samuti on ka eratööstus weewärkidele aluse pannud. Silmas pidades terwishoidlisi ülesandeid ja tariifikujunemist, nõuti, et kogukondline asjaajamine ka weemuretsemise oma hoolde wõtaks. Sotsiaalpoliitika ühingu nõupidamisel kogukonna asjaajamise üle harutati põhjalikult neid küsimusi juba enne sõda.

Kanalisatsioon, tänowraudteed ja elektrijaamad on ka enam-wähem kuulsamate erafirmade loodud ja alles hiljem, ka jaokaupa, kogukonna omandusse üle läinud. Elektriasjanduse alal eelistati nõndanimetatud segamajanduslist ettevõtet, kusjuures oli wõimalik wabaneda bürokraatlistest wormidest ja töötada eraettewõtte kujul, ja nendest ettevõtetest wõtawad osa niihästi linna ehk kogukonna ühingud kui ka lugupeetawamad tööstusettewõtted. Sarnase segamajanduslise ettevõtte üle on omawalitsuse majanduse ja poliitika ühing juba enne sõda oma sõnumitoojates mõtteid awaldanud.

Ühe kogukonna teadusmehe arwamise järele, kes sel seisukohal asub, et sarnased ettevõtted kuuluwad kogukonnale, ei ole sünnis sarnast tagasikäiku alustada, isegi siis, kui kogukonna ettevõtete tegewus on ebaõnnestanud. Rahwale gaasi, elektri ja wee muretsemine on monopol, mida ei tohi eraasutustele kasusaamiseks anda. Pikaajalisi lepinguid teha eraasutustega on praegusel ajal wõimata, sest ka wahekohtute sisseseadmine ei suuda alati pettuste eest kaitsta. Tegelikult ei ole kasusaamine igasuguste kogukonna asjaajamiste juures wõimalik. Kuid siiski tuleb sel wiisil abi

leida, et ka kogukonna wanade ettevõtete asjaajamise juures majandusline waim walitseks. Seda wõib kogukond ise luua. Jõutakse isegi otsusele, et sarnaste linna ettevõtete ümbermuutmist tuleks wõimaldada eramajanduse ühisuse, aktsiaseltsi ehk piiratud wastutusega ühisuse kujul nii, et kogukapitaal ja sellega ka kogu sissetulek kogukonnale jääks.

Kogukondliste ettevõtete wõõrandamisest eraettewõtjatele ei wõi siin küll juttu olla, waid ainult ühest tegelikkudele asjaoludele wastawast wormist, millises tuleb kogukonna asjaajamist juhtida. Olgu Königsbergi linn näituseks ette toodud, kus niihästi gaasiasutus, elektrijaam, tänowraudtee ja kanalisatsioon töötab piiratud wastutusega ühisuse kujul, kuid selle peale waatamata, on ta kogukonna omandusse jäänud. Selle üle teadustatakse:

Kogemused, mis saadud kahe tegewuse aasta jooksul, on igapidi head. Loomulikult ei ole weel kõikidest raskustest üle saadud, mis on tekkinud uuest organisatsioonist. Kuid igatahes on see kindel, et ettevõtte wormi muutmisega on terwesse ettevõttesse äriiline waim asunud, mis wõimaldab tööstusharusid, mis senini kahjuga töötasid ja enam ehk vähem maksuwahendina arwesse wõeti, et bilansi tasakaalu wiia, niid, muutmise ajast peale, rahuloldawalt töötawad ja linna heaks ettenähtud maksud ära õiendawad. Ettevõtte töötab peasjalikult odawamalt, kui endise asjaajamise juures. Asjaajamiste ühendamise teel saab palju vähema ametnikkude, teenijate ja tööliste arwuga läbi aetud. Ühise arwepidamise ja teiste abinõude ühendamise teel on suudetud kokku hoida 1,5 kuni 2 miljoni marka aastas. Selle juure tuleb weel arwata asjaajamise tarwisminewate materjaalide ühist sisseostmist, asjaajamiste wastastikku toetamist, kes käsikäes peawad töötama.

Mida kauem ettevõtte on sisse töötanud, seda rohkem tulewad edusammud nähtawale. Isegi siis, kui see ettevõtte peaks sedawõrd kallimalt töötama eraettewõtetega wõrreldes, kuiwõrd nende juures wanaduspaiukit ja wanaduse palkasid ei makseta, ja nende teenijad just mitte alati selle armu osaliseks ei saa, mida sotsiaalsetest waatepunktidest välja minnes linn oma teenijatele ja töölikonnale lubada wõib, siis ei wõi ühisus, seda silmas pidades, ettevõtte majanduslise asjaajamise juhtimist mõne eraettewõtja poolt tulusamaks pidada. Järjekorralised iga-aastalised järelewaatused rewisjonkommisjoni poolt, mille suurpangad oma lähedalseiswate tööstusliste ettevõtete kontroleerimiseks ellu on kutsunud, kinnitawad, kas see kõrge ülesanne, millele ühisus on andunud, teostamist leiab wõi mitte.

Nõnda on tee kätte juhutatud, kuidas wõimalik on majanduslist äriettewõtet kogukondade poolt rahwale hädatarwiliste elatisainete muretsemisega

kokkukõlla wiia, ilma et kogukonna poliitilised huwid selle all kannataks.

Saksa hoiukassade tegewusest peale rewolutsiooni teadustas hiljuti ülem linnapea Künzer järgmistest kindlakstegemistest: Saksa hoiukassade hoiusummad suurenesid enne sõda kaunis järjekindlalt iga aasta umbes ühe miljardi marga wõrra. Sellest peegeldub tolleaegne Saksa rahwa waranduse kaswamine, mis muidugi oli tingitud tööka rahwa majanduslisest arenemisest rahuajal. See arenemiskäik sai sõja läbi katkestatud. Siiski edenes weel sõja algaastail hoiusummade kaswamine 858 miljoni marga peale, ja nüüd andsid selleks hoogu sootu teised põhjused, mitte enam need, mis enne sõda hoiusummade kaswamiseks kaasa aitasid, mis hoiukassadesse sissewoolawat raha progressiivse tõusu läbi kõrgele ajas: täieline Saksa maa eraldamine wäljamaast, tooresainete ja tööjõudude puudus sisemaa tööstuse jaoks, ühenduses maksuwahendite rohkenemisega ja järkjärguline raha wäärtuse langemine.

Raha, mis wäljaspool ei saanud liikuda, walgus hoiukassadesse. Nii tõusis hoiusummade juurekasw 1916 a. ühe miljardi marga peale, 1917 a. ulatas see peaaegu nelja miljardini ja 1918 a. kuni rewolutsiooni lahtipuhkemiseni — 8. nowembrini, näitas see peaaegu 5,5 miljardi marka. Hoiusummad suurenesid sõja ajal umbes 50% wõrra, need tõusid 1914 aasta lõpust kuni 1918 aasta nowembri alguseni 20,5 miljardi marga pealt — 30,8 miljardi peale. See juurekasw oleks weel tuntuwalt suurem olnud, kui ei oleks 9 sõjalaenu umbes 11 miljardi suuruses — rahakogujailt nende hoiusummasid oma poole tõmmanud. Ka rewolutsioon ei suutnud seda ära hoida. 1919 a. näitas tõusu rohkem kui 4,5 miljardi, 1920 a. rohkem kui 6 miljardi ja 1921 a. esimesel poolel rohkem kui 4 miljardi marka. 2. augustil 1921 a. oli Saksa hoiukassade hoiusummade seis tõusnud üle 47 miljardi. Rewolutsiooni ajast, umbes 3 aasta jooksul, on hoiusummade seis rohkem kui 50% wõrra kaswanud.

Selle juures tuleb aga silmas pidada paberiraha wäärtuse langemist. Tegelikult aga tähendab 16 miljardiline juurekasw rewolutsiooni ajast — tõepoolest kapitaali suurenemist vähem kui 1 miljardi umbes kolme aasta jooksul, missugune juurekasw oli ennem peaaegu ühe aasta jooksul.

Kogukonna hääkäekäigu hoolekann

on oma tegewust peale sõda märksa laiendanud. Resultaate ei ole küll weel näha, kuid tema sihid on kindlaks määratud. Awaliku hääkäekäigu hoolekande ala on pika aja jooksul alaliselt kaswanud ja tulewikus tuleb weel suuremat ülesannete juurekaswu arwesse wõtta, mis küll majanduslise seisukorra halwenemise tagajärjeks. Edasi tuleb kindlaks määrata, et hääkäekäigu ülesanded, milliseid iseäranis kogukonnad on wabatahtlikult täitnud, saaksid seaduslikkudeks kohustusülesanneteks. Organisatsiooni loomine on ainult lahendamise küsimus koha peal. Hääkäekäigu uuema aja organisatsiooni worm on hääkäekäigu amet, kui awalik keskkohat kõikide awalikkude hääkäekäigu hoolekande harudele, kelle ülesandeks on ka erahääkäekäigu hoolekandega wõimalikult alalist ühendust luua.

Riigiwalitsuse ümbermoodustamine on ka koolioludele tähtis. Ajakohase waimuga uuendused tulewad läbi wiia. Teisest küljest takistab rahaasjandus suurejooneliste kawatsuste täidewiimist. Reformeerimispiüüded on esimese seadusliku aluse leidnud riigi põhiseaduses 18. augustist 1919 a. — 10. art. on riigile õigus antud kooliolude põhialuseid üles seada, millega maade seadusandlus on piiratud. Riigi põhiseaduse 4. osas on kooliolude edaspidiseks kujunemiseks uus programm üles seatud. Igaühele on wõimalus antud haridust jätkata kuni kõrgema haridusastmeni. Esimene samm sel teel oli ettewalmistusklasside kõrwaldamine kõikides awalikkudes, era-, kõrgemates ja keskkoolides. Wäga põhjalikult harutab Wespy raskuste üle sellel alal ja uute koolisüsteemide üle.

Edasi käsitab tema rahaasjandusmajapidamise mõju kooliolude peale, õpetajate palkade tõstmist, wanemate, õpilaste ja õpetajate koostöötamist ja wanemate nõukogude tegewust. Siiski paistab, nagu wõiks reformeerimispiüüete täidewiimine rahulist ja kindlat koolitööd takistada. Sellepärast kohustab armastus noorsoo vastu kõiki asjaosalisi asjalikult järele kaaluma, mis oleks kooliülendamiseks ja noorsoo õnnestamiseks hea ja tulus.

Suur hulk aja- ja waidlusküsimusi kogukonna majanduslise ja poliitilise sisuga olgu selles kokkuwõttes läbi harutatud. Nende küsimuste edaspidise käsitamise üle wõib rikkalikku materjaali leida Saksa kogukondlisest kirjandusest.

Parlamendi politseiline ja karistuswõim.

Prof. Dr. Berendts.

(Lõpp.)

Kui rahwasaadik parlamendis, olgu see kas täiskogus wõi komisjonides, enesele vähematki korrast kõrwalastumist lubab, siis järgnewad Speakeri poolt (ehk

tema asetäitja poolt komisjonides, s. o. Chairman wõi eesistuja) wastawad kerged repressiivabinõud: korra juure kustumine, sõnaõiguse wõtmine. Selles suh-

tes ei lähe ka Inglise parlamentlik kord mannermaa parlamentlisest korrast lahku. Kuid siis kerkiwad päewawalgusele eralduwad omapärasused.

Kuni tänini peab parlamendi liige (kuid ka mitteliige), kes lubamata jultunult ülewaldamises kas parlamendis ehk tema wastu süüdi, parlamendi ees awalikult (isegi põlwili) andeks paluma!

Weel terawam abinõu on Speakeri kau-du teostataw parlamendi liikme wäljaheitmine kuni liikme wõlituste lõpuni. Kui süüdlane Speakeri nõudmist ei täida siis saab tema wägiwaldselt Serjeant of Armes'i ehk tema abilise poolt wälja wiidud.

Kui keegi rahwasaadikutest korduwalt parlamendi tööd oma ülewaldamisega segab, siis järgneb sellele: parlamendi teenistusest kõrwaldamine teatawaks ajaks. See kujuneb e s i m e s e l juhtumisel üheks nädalaks, teisel juhtumisel kaheks nädalaks ja igal järgnewal korral üheks kuuks. Kahekümne aasta eest (1902), sai see karistusabinõu kõwendatud. See teenistusest kõrwaldamine wõib niikaua kesta, kuni koda oma otsusega seda ei muuda, harilikult istumise ajajärgu lõpuni. On juhtumisi ette tulnud, kus kõrwaldamine 60—80 päewa kestis. Kuna alamkoja koosolekuid kolm korda nädalas (iga päew kaks istumist) peetakse, siis laieneks kõrwaldamine 50—60 istumiste peale. Järgmine karistusaste oleks parlamendist wäljaheitmine.

Redlich ütleb („Inglise parlamendi õigus ja tehnika“): Parlamendist wäljaheitmine on üks raskematest karistusest, mis ühte liiget tabada wõib. Teda saab harukordadel kui algkaristust tarwitatud, harilikult aga mõne hariliku kohtukoja poolt määratud karistuse tagajärjena. See on kui wäljendus sellele, et rahwasaadik oma ülewaldamisega, olgu see üldõiguse põhjal karistataw wõi mitte, parlamendi liikmena aga sarnaseid wäärsamme astunud, et parlament, kui ta sarnast liiget oma keskest wälja ei heida, oma liikme halba warju ja autust peaks omaks wõtma. E. May toob wäljaheitmiseks mõõduandwate põhjustena muu hulgas ette järgnewad üleastumised: kuninga wastu töötamine, dokumentide wõltsimised, waletunistus, petmine, abielurikkumine, altkäemaksu wõtmine ja üldse mitte gentelmanlik ülespidamine, nagu õiglusetus, laimukirjade kirjutamine j. t.

Läheme w a n g i s t u s e juure üle. Kõik ülalnimetatud karistusabinõud (wälja ar-

watud armupalumine), tabawad ainult parlamendi liikmeid, kuna wangistuskäsk wõib ka mitteliikme wastu sihitud olla.

Mõlematel kodadel on õigus arreteerimise käskusid wälja anda iga kodaniku, mitte ainult oma liikmete kohta.

Inglise omawalitsuse üksused wõiwad iga ühte kogukonna walitsuse ette kutsuda wastawate selgituste andmiseks. Sellest keskaegadest päritud omapärasest õigusest on ka kodade õigus kaswanud igauhte sundida koja ette ilmuma selletuste andmiseks. Kui tema sellest ära ütleb, saab tema arreteeritud.

Erskine May ütleb, et wangistamise õigus parlamendi eesõiguste tõsine tuum on. Redlich'i arwamise järgi seisab parlamendi eesõiguste tuum just kohtualale kuuluwa „Contempt of Court'i (sõnakuulmatus kohtu wastu, kohtusse mitteilmumine) mõiste laiendamises parlamendi kohta. Inglise waatekohalt täidab eestkätt alamkoda niiwõrd kohtu funktsioone, et tema igauhte oma ette ilmuma sundida wõib. Wangistamise õigus, sunniabinõu, on selle õiguse loomulik järeltus. Ning alamkoja õigus oma liikmeid lubamata süütegude eest wangistada püsib praegu nagu sadade aastate eest. Parlamendi hoones asub eriti wangikammer, kus alamkoja otsuse põhjal kinnimõistetud istuwad. (Praegune parlamendi hoone on peale wana mahapõlemise 1834 a. ehitatud.)

Ja nüüd weel mõni sõna rahwasaadikute n. n. puutumatus (Immunitet'i) ja karistamatuse kohta.

On olemas ringe, kus nende eesõiguste kohta väga ülespuhutud arwamised walitsemas. Isegi mitmed parlamendi liikmed ja nende partei kaaslased arwawad, et seadus peaks parlamendi liikme tingimata puutumatuks ja suweräänseks isikuks kuulutama, kes kõiki igal pool ja alati rääkida ja teha wõib, ilma et kohus ehk politsei teda kuidagi wiisi takistada tohiks. Waewalt wõib küll oletada, et ükski riik ilmas sarnast puutumatus tunnistaks, kõige vähem küll Inglismaa, kes 200 aasta eest juba piiramata wõimu eitas. Inglise rahwasaadikute puutumatus on küllaldane, et tema täies ulatuses oma kasulikkude tegewust arendada wõiks, selsamal määral ka piiratud, kui see riigile ja rahwale kahjulikus sihis peaks arenema.

Kõige pealt on see maksew sõnawabaduse kohta. Kõnewabaduse eesõigus ehk sõna immunitet kaitseb küll iga saadikut

tema suusõnalise awalduuse suhtes kojas, kuid rohkem ka mitte. Kui kellegile saadikutest meele tuleks väljaspool koda mäsulise iseloomuga ässituskõnesid pidama hakata, siis ei kaitseks teda sel puhul mingisugune eesõigus. Inglismaa tunneb küll mõndagi rewolutsiooni rikutud õiguse ja luleseadmiseks (1641—1649 ja 1688 aast.), kuid kunagi tunnistatud õiguse rikkumiseks.

Mis puutub rahwasaadiku isiklisse puutumatusesse, siis ei wõi ühtki saadikut Inglismaal, wälja arwatud kuriteo pealt tabamise, ilma parlamendi nõusolekuta wangistada. Kui aga keegi saadik mingisuguse kriminaalkuriteo pealt tabatud ja wangistatud on, siis tuleb sellest kohe wastawa koja eesistujale teatada. Koda otsustab siis kas siin eesõiguste rikkumisega tegemist on ja kas liige puutumatus rikkumist tõendada suudab. Fischel toob järgmised juhtumised ette (Inglise põhiseadus, 418 lhk.):

Aastal 1815 sai lord Cochrake sala wandeseltsist (conspiracy) osawõtu pärast kohtu poolt koja nõusolekul wangistatud. Cochrake põgenes wangist ära ja tuli alamkotta, kus tema aga kohtu korralduse põhjal enne istumise algust uuesti wangistati. Alamkoda tunnistas, et sel juhtumisel eesõiguste rikkumisega tege-

mist pole. Kahtlane on, kas kohus alamkoja liiget kohtu haawamise (Contempt of Court) eest wangistada tohib, kuid ajalugu tunneb ka juhtumisi, kus alamkoda oma liikmele kohtu suhtes kaitset pakkunud on.

Lorde ei wõi wõlgade pärast wangistada, kuid nad alluwad pankrotiseadustele. Commoner (alamkoja liige), maitseb neid eesõigusi, mis teda wõlaarestist wabastawad, peale istanguaja weel 40 päewa enne ja 40 päewa pärast istumiste ajajärku. Kuid juba 1802 aastal sai kindlaks määratud, et alamkoja liige, kui tema oma wõlakohustusi 12 kuu jooksul ei likwideeri, saadiku õigused kaotab.

Need oleks siis Inglise parlamendi liikmete eesõigused. Ülalnimetatust selgub, et parlam. politseilisel ja karistusõigusel üks eesmärk on: iga rahwasaadikule wõimalust anda oma kõrget ametwõimu wääriliselt, kasutoowalt ja wiisakal kujul kasutada, kuid ka parlamenti kaitsta, et need saadikute eesõigused kurjasti tarwitatud ei saaks, et partei huwid riigi huwidest kõrgemale ei seataks, ning parlamendi tööd ei segataks ja wõimatuks ei tehtaks, niisamuti rahwasaadikut tema ametiteostusel kaitsta, kuid ka riiki kaitsta selle usaldatud wõimu kurjasti tarwitamise eest.

12.—17. septembrini s. a. ärapeetud rahwuswahelise administratiiv teaduslise kongressi tegewusest.

A. L.

Nagu waremalt ajalehtedes teated ilmusid, peeti käesolewal aastal 12.—17. septembrini Belgias, Brüsselis rahwuswaheline administratiiv teaduste kongress ära. Tähendatud kongressile pidid ilmuma saadikud 32 riigist, kuid esitatud olid ainult 25 riiki 50 esitaja näol ning peale selle kongressi liikmeid 200 ümber. Eesti Wabariigi Walitsuse esitajana wõttis kongressist osa siseministeeriumi administratiiv asjade peawalitsuse juhataja E. Maddison.

Pidulik kongressi liikmete wastuwõtmine oli 12. septembril kell 5 p. l. linnawalitsuses „Hotel de Ville“ Gooti saalis. Wastu wõtsid saalis Brüsseli bürgermeister minister d'Etat Max ja kaks teist kongressi esimeest: minister d'Etat Cooreman ja parun Tibbaut, parlamendi vicepresident.

Minister d'Etat Max terwitas kongressi liikmeid kokkutuleku puhul ja awaldas rõõmu, et wõis neid wastu wõtta wanas linnas hoones, ja rääkis kongressi tähtsusest, selle juures tähendades, mis on administratsioon ja missugune tema peab olema ning on ekslik teda segada bürookraatlise asjaajamise korraga, mis põhjeb ainult paberikuhjamisel. Tema järele tänas Brüsseli linnawalitsust (magistraati) minister Cooreman, selle juures linnawalitsuse suuri teeneid ette tuues, mis teistele wõiwad olla eeskujuks, sest see linn töötab printsiibi järele: „Tehe head poliitikat ja teil on hea majandusline seisukord.“

Wõõraste riikide esitajate nimel tänas linnawalitsust Rumeenia senati vicepresident Dimitrin.

Selle järele oli korraldatud kõikidele

kongressi saadikutele ühine teelaud. Peale einet waadati „Hotel de Ville“ hoonet ja selle kaunistusi, kusjuures lahkelt seletust andsid bürgermeister Max ja linnanõunik (éschevin) Van de Meulebroecke.

Järgmisel päewal oli kongressi üldine awamise koosolek minister d'Etat Cooreman'i juhatusel. Awamiskõnes tähendas tema muu seas, et kongressile kokkutulijate rohkus näitab, et on kogu ilma riikides tung kestwa rahu ja korra poole ja toonitas kongressil sõja ajal tekkinud uute küsimuste harutamise tähtsust ning ka tarwidust uute nõuete järele walitsemise moodustamist.

Peale awamiskõnet kuulati ära hra M. Fayoli referaat „La Doctrine Administrative dans L'Etat“ (administratiiv teooria riigis).

Endise põhimõtte järele sisaldasid enese administratiiv teadused teenistuse, organide, isikute ja riiklise tegewuse kohta õpetusi, kuna M. Fayoli põhimõtte järele administratiiv teaduste piirkond palju laiem on, sest see ei piirdu ainult awaliku teenistusega, waid ulatab iga seltsi, suuruse ja wormi tegewusse. Meil ei ole enam mitmeid administratiiv teadusi, kuid on ainult üks administratiiv teadus, mida tuleb käsitada nii awalikudes, kui ka eraasjades. Oluline administratiiv teooria printsiip on juhatus alluwuse tähtsus. See on õige nii riigis, kui ka eraettevõttes. Kui administratsioon on halb, on selle järele ka ettevõtte wiljakus madal. Sellest seisukohast wälja minnes harutas Fayoli, kuidas peaks teostama selle osa tegewust ning riiklistes asutustes kõrgema juhatuse kokkuseadmist. Kõrgemate juhtide kokkuseade harilikult kõikides riikides on: ministrite nõukogu, president, ministrid ja direktorid. Nende tegewus on riiklistes administratiiv õiguslistes asutustes: ülesannete ülesseadmine, nende täidesaatmiseks juhatusete andmine ning täitmise tagajärgede järelwalwe. Selle tõttu kuulub siia esiteks ettenägemine ja organiseerimine, teiseks käskimine ja ühtlustamine ja wõimete loomine ja wiimaks kontroll. Selle täidewiimiseks oleksid abinõudeks: „Etat Major“ (kindralstaap), kuhu oleks koondatud eriteadlased ja selleks komplitseeritud walitsemise aparaat (L'outillage administratif), lai dokumenteerimine, mis

käsitab minewikku, olewikku ja tulewikku.

Tähendatud asjaoludel on tarwilik asutuste tegewuse programm, alluwate asutuste ettekanded ja aruanded, riikliste asutuste juhatajate konwerentside protokollid ja organisatsioonide tabelid, milledes oleks graafiliselt näidatud struktuur. Pärast harutas Fayoli üksikasjaliselt, mis nõuetele peab iga isik wastama ja mis omadused ja teadmised peawad nendel selle juures olema, kusjuures tähendas direktorite kohta, et on tarwilik nende kindiustus ametkohtadel. Referaadi lõpul toonitas tema asjaolu peale, et igas suuremas ettevõttes peaks olema nõukogu uuenduste läbiwiimiseks.

Peale Fayoli kõnelesid veel teised kongressi liikmed, nagu Belgia wälisminister M. Jaspar ja teised.

Selle järele asusid kongressi liikmed wastawatesse sektsioonidesse tööle.

Töötati üldse wiies sektsioonis, kus töö kestis 4 päewa.

Esimeses sektsioonis — omawalitsuse administratsioon, kus tuli harutusele 7 küsimust, muu seas igas riigis tarwitatawad abinõud selleks, et keskwalitsus ei segaks omawalitsuse autonoomiasse ja isikuwabaduse kaitse nende omawalitsuste omawoli kohta.

Tähendatud küsimuse kohta awaldati soowi, et seal, kus ei ole veel administratiiv kohtukord täielikult maksma pandud ja kus riigiwõimude lahutamise põhimõte ei luba administratiiv asjade lahendamist üldkohtute poolt, saaks wastaw administratiiv kohtukord läbi wiidud.

Teine sektsioon — riigi ja omawalitsuste waheline administratsioon, kus samuti oli 7 küsimust harutusel, muu seas omawalitsuste liitude küsimus.

Kolmas sektsioon — riikliste asutuste, omawalitsuste ja eraasutuste administratsioonid, kus harutusel oli administratiiv reformide küsimus, keskwoimu piirkond ja riigi tähtsus, detsentralisatsioon, riigiwalitsemise asutuste juhatustesse kaubanduse ja tööstuse põhimõtete ülewiimine jne.

Neljandasse sektsiooni kuulus administratiiv dokumenteerimine, nagu paberite wormid, kartogrammide walmistamine, telefonide, masinate tarwitamine, registreerimine jne.

Wiendasse sektsiooni kuulusid järgmised küsimused: wastawate

ametnikkude walmistamine awalikkudele riiklistele asutustele; ametnikkude seadus (Statut des fonctionnairei); ametnikkude kutseline walmistamine, wastuwõtmine ja nende walimine; administratiiv metoodide edendamine ja töötegewuse kontroll.

Peale küsimuste harutamist awaldati soowi, et ametnikkude seadus töötatakse välja järgmiste põhimõtete järele; et oleks seaduses ettenähtud ametnikkude wastuwõtmine ja nende wastaw katsumine, et oleks garanteeritud ühetaoline töötasu põhimõte, kusjuures palk peaks wastama vähemalt eksistentsmiinimumile; keelatud on juhtiwatel ametnikkudel mitmes ametis seismine; ametikõrgendused, streigikeeld ametnikkudele; ametnikkude ühinemine kutsehuwide kaitseks seadustega lubatud abinõudega.

Samuti awaldati soowi kutsetele wastawalt walmistamiseks ning ametnikkude walimiseks kõrgemate ametite peale.

Siis soowiti, et igas riigis moodustatakse üks instituut Inglise „The Institute of Public Administration“ eeskujul, administratiiv küsimuste harutamiseks, mis keskwalitsuse ja omawalitsuse wõimudele ühine.

16. septembril peeti alalise komisjoni üldkoosolek, kus otsustati järgmine administratiiv teaduste kongress ära pidada kolme aasta pärast Pariisis.

„Palais Mondail'is“ oli administratiiv teaduste näitus. Seal oli iga riigi jaoks, kes rahwasteliitu kuuluwad, toad ehk seinad antud, kuhu wastawate riikide poolt nende riikide seisukorra kohta puutuwad andmed välja pandi. Kongressi liikmetele, kes seksioonide tööde tõttu näitusest ennem osa wõtta ei saanud, korraldati see 17. septembril. Olgu tähendatud, et Eesti kohta mingisuguseid andmeid ei olnud näitusele välja pandud, waatamata selle peale, et isegi riik, kes praegusel korral iseseiswuse kaotanud, Georgia, kaunikese kogu andmeid oli esitanud. Samuti oli Rahwasteliidu saalis, kus kõikide riikide wapid esitatud, Eesti kohta ainult pealkiri „Esthonie“ ja walge koht.

Peale kongressi lõppu korraldati õppereis Antwerpeni, kus bürgermeistri poolt saadikud wastu wõeti ja laewasõit Antwerpeni sadamasse korraldati. Peale selle oli loomaaias eine korraldatud, kus ka kõnesid peeti.

Ewangeeliumi-Wennaste (Herrnhuti) koguduste tekkimine, nende asutamine ja tegewus Eestis.

(Lõpp.)

Augustikul 1919. a. on fiske tulnud hra ministri nimele Saksa Eesti saatkonna kaudu Sakjamaa Ew.-Wennaste koguduse juhatuselt kiri Herrnhutist. Selles kirjas palub juhatus: 1) Ewangeeliumi (Herrnhuti) Wennaste kogudusele ka edaspidi jeda õigust kindlustada, mis keiser Aleksandri käsu kirjaga 27. okt. 1817. a. antud; 2) Ewangeeliumi (Herrnhuti) Wennaste koguduse omandusõigust tunnistada ja 3) tema poolt Wennaste koguduse waimus walitsetawad palwemajad kaitse alla wõtta ja lubada Wennaste koguduse palwemajade eestseisjatele A. W. ja B. W., kes olla sõjaolude tõttu taktistatud olnud tagastulema oma tööpõllule, Eestisse fisesfõidu lubad välja anda.

Korraldust sellele palwetele ei järgnenud. — Nagu kuulda, on läinud aastal A. W. ja kellegile teisele Sakjamaa wennale poliitsei peawalitsuse poolt luba antud ajutijets fisesfõiduks Eestisse; fisesfõit olla tingitud olnud sellega, et need wennad pidid siin Wennaste koguduse asju liitwõõerima ning kohalikkude

Eesti wendadega läbirääkimisesse astuma Eestis olevate Wennaste koguduse waranduste asjus.

26. mail 1919. a. ja 15. nov. 1920. a. on Wennaste koguduse liikmele Sakjamaalt Herrnhuti Wennaste koguduse juhatuselt poolt välja antud 2 wõlitust Ewangeeliumi-Wennaste koguduse palwemajade üle walitsemise kohta, mis Eestis asuwad, kusjuures wõlitustes on öeldud, et sellest walitsemisest on wäljaarwatud Sakjamaa Wennaste koguduse majad, mis Tartus ja Wõru maakonnas, Urwaste kihelkonnas (Gut Berjel, Grünau) asuwad.

Õõigefõrgema käskkirja järele ei wõidud Ewangeeliumi-Wennaste koguduse warandust müüa, kuid nagu Wene seaduste kogust näha, on Wõõraste Uskude Waimulikude asjade seaduse § 1094 (1906. a. järg) sellega täiendatud, et Ew.-Wennaste kogudusele Balti kubermangudes on lubatud tema pärast olevaid liikumata warandusi, mis Eesti- ja Liivi-kubermangudes asuwad, ära müüa.

Ülemaltähendatud palwete on Sakjamaa Herr-

huti Wennašte kogudus juure lihanud nimekirja peat-
kirjaga: Eesti Wabariigis asuwate Ewangeeliumi-
(Herrnhuti) Wennašte koguduse poolt juhatawawad ja
walitsewawad palwemajad.

Selles nimekirjas on ülesloetud järgmised palwe-
majad:

H arju maakonnas :

1. Tallinn, Kaupmehe tän. nr. 18, eht Rentmanni
tän. nr. 11.
2. Keila, Keila kihelkond, Keila alewis.
3. Abipalwemaja, Keila kihelkonnas.
4. Eõrwe, Rannamõija läheduses, Keila kihelk.
5. Hageri, Hageri, Mäekülas.
6. Hageri, Hageri kihelk.
7. Safu, Hageri kihelk.
8. Nisfi, Nisfi kihelk.
9. Jüri, Jüri kihelk.
10. Jaani, Jaani kihelk., Raasiku lähedal.
11. Rabala, Jüri kihelk.
12. Madise, Madise kihelk.
13. Kuusalu, Kuusalu kihelk.
14. Kose, Kose kihelk.
15. Tuhala, Kose kihelk.
16. Zuuru, Zuuru kihelk.
17. Rapla, Rapla kihelk.

P ää ne maakond :

18. Haapsalu, Lõõsi tän.
19. Ridala, Ridala kihelk.
20. Martna, Martna kihelk.
21. Kullamaa, Kullamaa kihelk.
22. Piirjalu, Kullamaa kihelk.
23. Märjamaa, Märjamaa kihelk.

J är wa maakond :

24. Paide.
25. Anna, Anna kihelk.
26. Türi, Türi kihelk.
27. Peetri, Peetri kihelk.
28. Ambla, Ambla kihelk., Amblas.

W iru maakond :

29. Rakvere.
30. Koil, Siimuna kihelk.
31. Soala, Wäike Maarja kihelk.
32. Jõhwi, Jõhwi kihelk., Jõhwis.
33. Jisaku, Jisaku kihelk.
34. Tudulinna, Jisaku kihelk., Tudulinna külas.
35. Waiwara, Waiwara kihelk.
36. Rigula, Rigula kihelk.
37. Narwa, Narwa linnas, turu lähedal, Weste-
walli tän. nurgal.

W il ja ndi maakond :

38. Wiljandi.
39. Wana-Halliste, Halliste kihelk., Wana-Halliste
mõis.
40. Uus-Halliste, Halliste kihelk., Uus-Halliste
mõis.

41. Helme, Helme kihelk., Helme mõis.

42. Tõllewere, Suure-Jaani kihelk., Tõhoma mõis.

43. Veiaro, Wiljandi maa kihelk.

P är nu maakond :

44. Pärnu.
45. Rabawere, Mihkli kihelk.
46. Piikawere, Mihkli kihelk.

T ar tu maakond :

47. Tartu, Raekoja tän. nr. 21.
48. Torma, Torma kihelk., Torma mõis.
49. Laekonna, Torma kihelk.
50. Knippelshof, Dtepää kihelk.
51. Pühajärwe, Dtepää kihelk.
52. Nõo, Nõo kihelk.
53. Wõnnu, Wõnnu kihelk.
54. Kawa, Palamuse kihelk.

W õ ru maakond :

55. Rõpina, Rõpina kihelk., Rõpina mõis.
56. Pindi, Rõpina kihelk.
57. Uus-Urwaste, Urwaste kihelk.
58. Wana-Urwaste, Urwaste kihelk.
59. Lõõsi, Urwaste kihelk.
60. Raadi, Wastfeliina kihelk.
61. Drawa, Wastfeliina kihelk.
62. Jaanimägi, Rõuge kihelk.
63. Wartali, Rõuge kihelk.
64. Tammi, Hargla kihelk.
65. Rauksi, Põhwa kihelk.
66. Waimel, Põlwa kihelk.
67. Põlwa, Põlwa kihelk.

P et s e ri maakond :

68. Luuküla, Rõpina kihelk., Luukülas.
Kokku 68 palwemaja.

Nimekirja lõpus on üles loetud palwemajad, mis
Eestis asuwad ja Ewangeeliumi- (Herrnhuti) Wen-
našte koguduse omandus olla:

1. Puumaja ühes õuehoonetega, Tartus, Vai tän.
nr. 9.

2. Puumaja ühes inventaariga Urwaste kihelk.
(Grünau, Gut Kerjel).

Warsti peale jeda, kui Sakamaa Ew.-Wennašte
(Herrnhuti) koguduse eestseisus oma palwet oli awal-
danud, mis, nagu öeldud, tagajärjeta jäi, registree-
riti Tallinna-Haapsalu rahukogus. 5. sept. 1919. a.,
Ewangeeliumi-Wennašte kogudus Eesti Wabariigis.
Nagu selle koguduse põhikirjast näha, olid asutajateks
kohalikud eestlased.

Põhikirjas on öeldud: Kogudus on iseseisew en-
nast walitsew asutus; ükfitu palwemaja koguduse liit-
meteks on kõik need isikud, kes seniajani kohalikkudest
maaelanikkudest selle koguduse liikmeteks on olnud ja
tulewitus võib selle koguduse liikmeks saada igaüks,
kes kolmainu-Zumalat usub ja Wennašte koguduse
õpetust omaks tunnistab. Koguduse warandus, nagu
põhikirjast näha, seisab koos muu seas kingitustest.
Waranduse kohta on põhikirja § 23 öeldud: „Kohalik-

tube Ewangeeliumi-Wennaste ühitud koguduste warandus seisab koos wäikeste maatükkidest, mis osalt ostetud, osalt kingitud ja osalt rendile wõetud Eesti Wabariigi piirides, ühes nende maatükkide peal olevate majadega, ehitustega ja palwemajadega, mis 27. okt. 1817. a. Wene keiser Aleksander I. antud õiguse ja seaduse põhjal, n e m a d i s e on üles ehitatud, ehk mis tulewikus iga ühiku palwemaja kogudusele linnades ja küladest omandatakse ja ehitatakse, mis kinnitatakse takistamata wastaawaks tarwitamiseks. Sellele paragrahwile on juure lisatud, et palwemajasid ja frunti ei wõi mingil tingimisel edasi anda, ära müüa ega ka wõla-lepingut nende peale teha; ainult ülemaaline Sinood wõib seda lubada, kui leiab, et see tarwilik on.

Koguduste waranduste walitsemise järjekorras on nimetatud koguduse ülemaalse Sinoodi lääs, kelle asupait Tallinnas. Kui üks ehk teine kogudus peaks oma tegevuse lõpetama, kui temal enam liikmeid ei ole, käib selle koguduse järelejäänud waranduse otustamise küsimus ülemaalse Sinoodi alla. Kui aga ülalnimetatud tagajärjel peaks kogu Ewangeeliumi-Wennaste kogudus Eesti Wabariigis oma tegevuse lõpetama, antakse tema järelejäänud liikumata ja liikumata warandus põhikirja järele sularahas kohaliku riigipanka hoitule niikauaks, kui jälle üks samafugune Ewangeeliumi-Wennaste kogudus Eestis peaks asutatama.

Krepostsi-jaoskondadelt saadud andmete järgi on kreposteeritud Wennaste koguduse (Brudergemeinde) nimele järgmised finniswarad:

I. Tallinnas: 1) immobiil nr. 1069A Raupmehe tän. ja 2) immobiil nr. 1081 Kentmanni tän.;

II. Tartus: 3) nr. 126 Laial t. ja 4) nr. 183a Raatuse tän.;

III. Wiru maakonnas: 5) Mõisakoht „Schwanenhof“, krep. nr. 30, Kälwere mõisast äralahutatud;

IV. Järwa maakonnas: 6) Talukoht „Otti-Putso“, krep. nr. 2476, Metstaguse mõisast ära lahutatud; 7) Mõisakoht „Palwemaja“, krep. nr. 639, Purdi mõisast ära lahutatud; 8) Mõisakoht „Palwemaja Ebenezer“, krep. nr. 487, Türi-Alliku mõisast ära lahutatud; 9) Mõisakoht „Palwemaja Peterthal“, krep. nr. 384, Aruküla mõisast ära lahutatud;

V. Wiljandi maakonnas: 10) Wiljandi mõisa all olem frunt nr. VII, krep. nr. 1258.

Saades üldpildi Ewangeeliumi-Wennaste (Herrnhuti) koguduse tekkimise, usutunnistuse, rahvusliku koosseisu, tegewuse ja tema tegutsemise kohta Wene-maal ja Eestis ja ka waranduste kohta, peab küll konstateerima, et meil Eestis ei wanaasti ega ka nüüd puht Ewangeeliumi-Wennaste (Herrnhuti) kogudusi ei ole olnud ega ei ole ja, nagu juba belbud, olid siin ainult mõned Saksamaa wennad (Herrnhuterid) ja, nagu käsitirjas ning seaduses belbud, eestlaste waimliste humide pärast, kuid tegelikult wist

küll mõne muu humi pärast. Eesti loost ühitud inimesed, kes wanaast ajast peale wennaste koguduse waimus palwemajades ja palwekoosolekutel käisid ja ka nüüd käiwad, on ifka olnud ja on enamjagu kõik Ew.-Lutheri usulised. Nimetuse „Wennaste kogudused“ on muidugi annud ja maksma pannud samad Saksamaa wennad, kes siin omal ajal on tegutsenud, ja see nimetus ongi jäänud rahwa suhu. Eestis olemaid Wennaste kogudusi, kui niisugusteks, lugeda ei saa, sest nad ei ole ialgi ifeseiswalt tegutsenud, ei ole neil waimulikke talitusi, ei ka kirikuraamatute pidamist olnud; on ifka nii olnud, et Wennaste palwemajades kooskäijad Ew.-Lutheri usu kiriku liikmed on, kus nende perekonnajärgu kohta kiriku (metrika) raamatuid peeti ja peetakse, ja kiriklised talitused Ew.-Lutheri kirikus toimetatakse. Ei ole wist ka wanaasti Saksamaa wennad meie wendadele kirikuraamatuid pidanud, sest wiimased on ifka lahutamata Ew.-Lutheri kirikuga olnud. Ifegi lugejad nendes meie nõnda nimetatud Wennaste koguduste palwemajades on ifka Ew.-Lutheri usu konfissiooriumi poolt kinnitatud. Et need palwemajad lahutamata Ew. Lutheri usu kirikuga on, näitab ka see asjaolu, et neid palwemajasid nimetatakse Ew.-Lutheri usu kiriku piiskopi wiimases 1922. a. aruandes. Et wanal ajal maarahwal ja ka linnarahwal usuline tunne teifem oli kui nüüd, oli ka siis wennastus teifem kui nüüd ja sellest ka tuli siis Saksamaa wendade õpetuse tagajärjel maal ja linnas kooskäimine palwemajades Wennaste koguduse waimus. Palwemajade asutamisele wõi sisseseadmisele on wist kaasa aitanud mõisad, kes maatükid on selleks kintinud, rentinud, müünud ühes peal olevate hoonetega ja, muidugi mõista, kohalikkudele elanikkudele, sest teifiti ei saa siin mõelda sellepärast, et Saksamaa wendadid oli Eestis arwatawasti ainult niipalju, kui palju neid mahutus juhtiwatele kohtadele ja kogudus oli kohalik rahwas. Nende palwemajade eest hoolt ja kulu kannud ifka kohalikud elanikud, kes ehk ifegi omal kulul ka uusi palwemajasid on üles ehitanud. Krepostiraamatutesse on palwemajad küll sisse kantud kui Ew.-Wennaste (Herrnhuti) koguduse warandus, kuid see ei taha küll õige olla. Muidugi on palwemajade ja nende fruntide ostu-müügilepingud sõlmitud Saksamaa wendade poolt ja wõib ka olla, et ka kingituse aktid on Saksamaa wendade koguduse nime peale kokkuseatud. Wene walitfufe ajal oli nõnda nimetatud Ew.-Wennaste koguduste palwemajade ja nende päralt olevate maatükkide kohta, mis Eestis asuwad, kubermangu walitfufes käielikud täpised andmed olemas, ifegi ostumüügi lepingute ja kingituste aktide kohta, kuid kahjuks on see materjal Saksaa okkupatsioonil ajal kaotfi läinud.

Eesti Ew.-Wennaste koguduste keskel on wiimajel ajal usutunnistuse alal tüliasju nende liikumata waranduse kohta olnud. Näitufeks Kälwere linnas elutfewate wendade ja Tallinna Ew.-Wennaste koguduse efitaja, Saksamaa Ew.-Wennaste Herrnhuti

koguduse wolniku mahel. Rakvere Wennašte kogudus ajus wiimasel ajal usutunnistuse alal teisele seisukohale, kui teised siinsed Wennašte kogudused ja kuulutas wälja Rakvere-Paide rahukogus registreerimisega (11. sept. 1919. a.), et tema on Rakvere Ew.-Lutheri usu Wennašte selts ja finnitab oma põhikirjas, et tema asukoht on Rakweres oma majas ja nimelt Rakvere mõisast äralahutatud krundil „Schwanenhof“, krep. nr. 30. See on seesama „Schwanenhof“, mis Rakvere-Paide krep. jaoskonna raamatute järgi on finnitatud Ewangeeliumi-Wennašte koguduse Rakvere osakonna nimele. Rakvere Ew.-Lutheri usu Wennašte seltsi põhikirjast ei ole näha, et tema alluks „Ew.-Wennašte kogudusele Eesti Wabariigis“. Täli tagajärgedest on ainult niipalju teada, et „Schwanenhof“ palwemaja omanduse õiguse asjas on Eestimaa Ew.-Wennašte kogudus 1919. a. kohtu poole pööranud, kuid nõudmise pärastpoole tagasi wõtnud. Isegi on seganud Ew.-Wennašte kogudus Rakvere Ew.-Lutheri usu Wennašte seltsi sisetiste asjadefse.

Tüliasjas pöörasid waidlejad wiimaks sifeministeeriumi poole, kust neile seletati, et seltside registreerimise seaduse põhjal ajutatud erafelstide sifeministe tülitüsimuste lahendamise ei allu sifeministeeriumile ja et tarwilisel korral wõib wastawa kohtuasutuse poole nõudmise korras pöörduda.

Eesti aja seltside registreerimise seaduse põhjal oleks pidanud ülemaltähendatud Ewangeeliumi-Wennašte kogudus end wastawas rahukogus registreerima, kuid seda selleks määratud tähtajal aga üldse teinud ei ole. Ja kuidas oleks wõidudki nüüsguse palwega rahukogu ees esineda, kui tegelikult koguduse liikmeid wõi asutajaid Eestis Eesti Walitsuse ajal üldse olemas ei olnud ja ka praegugi ei ole.

Seda Ewangeeliumi-Wennašte kogudust Eesti Wabariigis, selle põhikiri 5. septembril 1919. a. registreeritud sai, et wõi lugeda selleks Ewangeeliumi-Wennašte koguduseks, kellest peaaegaltult siin jutt on ja selle warandustest siin räägitakse; ei saa ka 5. septembril 1919. a. registreeritud kogudust selle juriidiliseks järeltulijaks lugeda, seft 5. septembril 1919. a. registreeritud koguduse asutajateks on kohalikud alalised elanikud eestlased, mitte aga Herrnhuterid.

Kii ei ole siis Saksamaa Wennašte (Herrnhuti) kogudus siin Eesti Walitsuse ajal tegutsenud ja on lõpetanud omad funktsioonid Herrnhuteri P. B. laskumise Eestist 1914. a. Saksamaale.

Ei ole kuulda olnud, et Saksamaa Ewangeeliumi-Wennašte koguduse walitsus oleks selle üle protesti awaldanud, et 5. septembril 1919. a. sama nimelise koguduse põhikirja § 23. tähendatud finniswarad uue koguduse omandus on.

Sama paragrahwi järele wõiks uus kogudus nende waranduste kreposteerimist ette wõtta, kuid seda põhikirja registreerimise päewast peale kuni senini tehtud ei ole.

Kõiki ettetoodud arwesse wõttes, ei ole praegusel korral wõimalik finnitada, selle omanduseks tuleb Wennašte koguduse warandust pidada.

Selle küsimuse lahendamise on kohtu asutuste asi, selle poole on ka pöördatud küsimuse otustamiseks. Seal selgub, kes jääb palwemajade ja kruntide tüeliseks omanikuks. Kas wõiwad praegused waranduste kajutajad endid täieõiguslisteks waranduste omanikudeks pidada, näitab lähem tulewik, kuid ei saa tõeendamata jätta, et nagu asja käigust selgub, peaks lõppude lõpuks siiski riik tähendatud waranduste täieõigusline omanik olema.

Laskeriistade registreerimisest.

E. M.

Wabariigi Walitsuse poolt wastu wõetud määrus 9. webruarist 1921 a. laskeriistade hoidmise ja kandmise kohta („R. T.“ nr. 13) paneb kodaniku peale, kes laskeriista tahab omandada, kahesuguse kohustuse: 1) wastawa luba muretsemise ja 2) peale luba saamist laskeriista jaoskonnas ehk raiooni ülema juures registreerida.

Laskeriista registreerimise kohustusest on politseiametnikud mitmet wiisi arü saanud. Olakse arwamisel, et registreerimine on mõeldud selleks, et jaoskonnas olevaid laskeriistu arvel pidada. Sellepärast on mitmed jaoskonna ülemad nõudnud, et laskeriista omanik elukoha muutmise korral uue elukoha järele laskeriista registreerima peab, selle peale vaatamata, et loa peal registreerimise märkus juba olemas.

Kuid tähendatud määruse § 5 peamõte seisab selles, et kontroleerida, kas isik ka tõesti loas tä-

hendatud laskeriista peab, sest wastasel korral wõiks ehk jahipüssi peale loa wõtta, aga tegelikult wintpüssi pidada, mispärast tuleb ainult loas äratähendatud liiki laskeriist registreerida wastawal § 1 märkus 2-ele.

Sellest tuleks järeldada, kui isik laskeriista juba registreerinud on ja loal wastaw märkus olemas, siis ei tarwitse tema elukoha muutmise korral seda enam uuesti registreerida.

Peale selle on laskeriista registreerimisel teisest küljest väga suur tähtsus. Kaotab keegi ehk warastatakse kellegilt laskeriist ära, siis ei ole omanikul sugugi kerge asja jälgile saada. Kui aga laskeriist registreeritud, leiab ta loa pealt kohe laskeriista süsteemi ja numbril, mille tõttu politseiametnikud otsimisel kergesti wõiwad laskeriista leida.

Sellepärast tuleks igal ametnikul laskeriista kao-

tamise ehk warguse teadaande korral selgusele jõuda; kus ja millal laskeriist registreeritud oli ja ta wõib julge olla, et otsimine tagajärgi annab.

Selle juures ei saa tähendamata jätta, et registreerija ametnik ettevaatlik peab olema ja enne registreerimist järele waatama, kas laskeriist ei seis mitte otsitawate nimekirjas.

Muidugi mõista ei tule mitte waras laskeriista registreerima, aga enamalt jaolt müüwad nad neid edasi, kuna uus omanik ilma paha aimamata re-

gistreerima ilmub ning kohe saadakse jälgile, kust laskeriist saadud ja kes on ta õige omanik. Sellest näeme, et registreerimine paneb kodaniku peale teatud kohustuse, mis temale tühine wormi täitmine näib olewat, kuid selle juures kaitseb see korraldus ka kodaniku huwisid, kui temal laskeriist peaks kaotsi minema ja kindlustab wiimase leidmist. Ei oleks mitte paha, kui seda kodanikkudele saaks selgitatud.

Politseiametnikkude kursused.

8. oktoobril s. a. kell 10 homm. algawad „Akwariumi“ ruumides politsei raiooniülemate XII kursused, mis kestawad 6 nädalat.

Kursustel wõetakse läbi samad ained, mis kõrgemate politseiametnikkude kursustel ja on täiendatud tähtsamate ainetega, tsiwiil-õigusest: eriosa — asja, wõla, perekonna ja päranduse õigus, tsiwiil-kohtupidamisest: kohtuotsuste täitmine ja hoiukorra kohtupidamine, notariaal-seadusest: dokumentide ja allkirjade kinnitamine, ja wastuandlemata korras sissenõutawate maksude seadusest riigimaksude sissenõudmise kord.

Lühikese aja tõttu tuleb neid küsimusi kokkuwõtlikult läbi wõtta, ainult nii palju, kui politsei teenistuses tarwis läheb.

Administratiiv-õigusest loetakse teoreetilist osa õige lühidalt, samuti ka ajaloolist arenemist, selle

asemel pannakse rohkem rõhku uuemate seaduste seletamise peale, nagu koosoleku, trüki, streigi, awalikkude etenduste ja teiste peale.

Eriti põhjalikult kawatsetakse läbi wõtta politsei praktilist tegewust ja sellega ühenduses olewaid seadusi ning nende käsitamist, kantselei asjaajamist ja asjaajamise worme. Ka wõetakse läbi politseiametniku kaswatuslist külge, s. o. eetikat ja taktikat.

Kursustel peawad loenguid: h-rad Rõuk, Mikfeldt, Liit ja kursuste juhataja Mets. Peale tundide on weel 3 kord nädalas spordi harjutus, kus ametnikke õpetatakse tundma enesekaitse wõtetega (dschiu-dschitsu).

Kursuste jooksul korraldatakse iga lektori poolt peale teatud õppeaine läbiwõtmist katsumised ja kordamised, kuna kursuste lõpul iga kursuslane eksami peab sooritama läbiwõetud ainetes.

Ametlik osa.

Kohtuministeeriumi määrus Rakwere-Paide rahukogu ringkonna rahukohtunikkuide tööpiirkondade muutmise kohta.

1. Ära kaotada Jisaku rahukohtu jaoskond, üle wiies sellesse kuuluvad Jisaku ja Tudolinna wallad Jõhwi rahukohtu jaoskonda.

2. Moodustada uus, Lüganuse rahukohtu jaoskond, määrates selle tööpiirkonnad järgmiselt: Pada ja Kalwi wallad 2. Rakwere jaoskonnast ning Püssi, Erra, Maidla ja Kohtla wallad Jõhwi jaoskonnast. Asukoht ajut. Jõhwi alewis.

3. Üle wiia Aaspere wald 1. Rakwere jaoskonnast 2. Rakwere jaoskonda.

„Riigi Teataja“ nr. 116—118 sisu.

Nr. 116 on awaldatud: Määrus uue tolliseadustiku maksmapanemise kohta. — Määrus ametliste postkaartide kohta. — VIII jaoskonna töökaitse kommissari teadaanne. — Keskkoolide ja erakoolide nimekiri.

Nr. 117. Määrus wäljamaa õpestipendiumide andmise kohta. — Määrus Türi alewi piiride kindlaksmääramise kohta. — Ehituste kohta käiwa sundusliku määruse täiendus Tallinnas. — Sunduslik määrus lõbustusmaksu wõtmise kohta Otepää alewis. — Kohtuministeeriumi, IV. jsk. töökaitse kommissari ja posti peawalitsuse teadaanded.

Nr. 118. Määrus Rakwere-Paide rahukogu ringkonna rahukohtunikkuide tööpiirkondade muutmise kohta. — Määrus Wana-Suislepi wallas asuwate riigistatud mõisate maakasutajailt nõutawa maksu õiendamise kohta. — Sundmäärus kuulutuste, teadaannete ja reklaamide wäljapaneku kohta Kilingi-Nõmme alewis. — E. W. kodakondsusest wabastatud isikute nimekiri. — Nimetused. — Teadaanne muudatuste kohta Riigikogu koosseisus. — Posti peawalitsuse teadaanded.

Mitmesugust.

Kuritegewuse wastu wõitlemine.

Kriminaal-kommissar Ernst Engelbrecht, Berliin.

Nagu kõigis Euroopa suurlinnades, nii töid ka Berliinis sõja-aastad enesega kaasa kuritegewuse kaswamise. Kuritegewus, mis senini igasugustes pimedates urgastes peitus, hakkas end aja jooksul Berliini tänowatel ja awalikkudel platsidel laiutama. Ei ole siis ka ime, et kindlusetä olek pealinna iga päewaga tõusis, suured murdwargused ja rööwimised päewakorral olid ning iga päew kaebusi ja lugemata hulk kuritegude ülesandmisi politsei presiidiumi tuli.

Kaswawa hädaohu wastu oli politsei presiidium sunnitud terve rea erakorraliste abinõudega seisukohti wõtma. Kaitsepolitsei korraldas pealetun-

Kindel on aga, et nad oma ülesannet täitsid ning tagajärgi saawutasid. Nad mõjusid kuritegewuse peale kohutawalt ja kui iga läbiotsimisel, mida kriminaal-politsei toime pani, ka ainult mõnigi „raske poiss“ nende kätte langes, oli ta oma otsarbet täitnud.

Arusaadaw, et razziad nendega seotud üksikute tänowate sulgumistega jne. tihti suuri pahandusi publikumile kaasa töid. Sageli tuli ette, et mõnda auwäärt Berliini kodanikku, kellel igasugused tunnustused tema isiku kohta puudusid, isiku kindlakstegemiseks sõidust politsei presiidiumi paluti osa wõtta. Ta oli sunnitud igasuguste hulgestega

Weoautode ärasõit politsei walitsusse.

gimiskomandosid ja kriminaal-politsei wõttis ärahoidmisabinõuna tarwitusele razziad. Razziate juures oli tähtis teatud tänowate ja läbikäikude sulgumise ja läbikäimise abil kuritegijaid tabada, kes senini just kõige elawamatel ja rahwarikamatel kohtadel ümber hulkusid. Peale selle tuli teatud trahterite alalisi wõõraid äkiliste külaskäikude läbi sedawõrd kohutada, et neil tahtmine kadus seda ehk teist lokaali oma nõupidamisteks ehk salajaste plaanide sepitsemiseks kasutada. Wõitlus oli ka öölokaalide wastu sihitud, samuti kui igasuguste salaargaste wastu, kus löbuotsija wäljamaalastest publikum mitmesuguste kahtlaste isikutega seltsib, et mõnda „iludusõhtut“ nautida ehk õnnemängudele anduda.

Et niisugustel razziatel absoluutset ja radikaalset mõju olla ei wõinud, on iga kriminalistile selge.

koos weoautos sõitma ja pärast politsei presiidiumis ettewõetud isiku kandlakstegemist hilisel ööl jala kodupoole kõmpima. Suuremalt osalt oli küll sarnane sõit igapäisele Berliini kodanikule sündmuseks, talle tegi nalja kurikuulsat ja kardetud razziat kord ka isiklikult tundma õppida. Ainult üksikutel juhtumistel awaldasid kodanikud politsei tegewuse wastu protesti. Üldiselt mõisteti politsei abinõude hädatarwidust, tunnustati kriminaalpolitsei rasket tööd ja wõeti ka, teadmises, üldkasuliku asja eest kannatada, igasugused pahandused hea meelega arwesse.

Razziad tõendasid oma hea edu läbi nende tarwidust, rahwas märkas, et julgeolek linnas kaswas ja igasugused hulged ja kuritegijad warjule pugesid. Razziad said rahwalikkudeks ja publikum leppis ka pahandustega, mis nende läbi sündisid.

Kuid vaatamata selle peale, oli razziateel wastaseid. Kõige esmalt, loomulikult, kuritegijate juures, kes razziate läbi oma endise waba talitamiswõimaluse olid kaotanud; siis aga ka publikumi ridadest, kes end oma öölöbustustes segatud nägi. Sest selle asemel, et kergemeelses seltskonnas ööd mööda saata, pidid nad politsei saatel Aleksandri platsile (Berliini politsei presiidiumi asukoht), sõitma, et seal oma isiku kindlakstegemise tagajärgede peale oodata. Ka öölokaalid ei kannatanud sagedasi energilisi läbiotsimisi wälja. Alalised arreteerimised halwasid ärikäiku ja öölokaalide sulgumise läbi sai nii mõnigi „auwäärt eksistents“ häwitatud. Selle tõttu algas ka üldine sõjakäik razziate wastu, mis esialgul küll tagajärgedeta jäi, pärastpoole aga siiski edu näitas.

Igatahes ei tule razziate piirdumist ja lõpetamist just mitte kuritegijate ja öölokaalide pidajate wae-nulikkuse arwele kirjutada, waid politsei presiidium oli puhtteenistuslistel põhjustel sunnitud suurematest razziatest loobuma. Peapõhjuseks oli selle juures suur puudus wilunud ametkonnast.

On ju päewaselge, et sarnane aktsioon laiemas ulatuses ainult suuremaarwulise wilunud ametkonna abil läbiwiidaw on. Politsei presiidiumil ei

ole aga juba ammu niisugust ametkonda käsutada: Uute politseiwalitsuste loomine ja Ruhrimaa on rohkel arwul ametnikke nõudnud ja nimelt koolitatud ja wilunud ametkonna ridadest.

Suur salkkond, mis just razziateks ära kasutati, on sedawõrd kokku sulanud, et temaga weel ainult wäiksemaid aktsioone wõib toime panna.

Nii tuleb kriminaal-politseil, vaatamata seniste heade tagajärgede peale, suurematest razziatest loobuda ja tulewikus sellega piirduda, et ta wäiksete patrull-ettewõtete abil kuritegijate elu aegajalt hapuks teeb. Kas ja kuiwõrd sarnane kurite-wuse wõitlemiswiis tagajärgi saawutab ja kas teda eelistada tuleb, saab tulewik näitama. Lõppude lõpuks on ju ka kõrwaline, mil kombel seda wõitlust peetakse, peaasjaks on ja jääb ikkagi see, et tal edu oleks ning publikumi julgeolek kindlustatud saaks.

Iga meetodi juures tuleb silmas pidada, et ainult siis kui kuritegewuse pesitsemispaikade, milliste hulka kuuluvad ka öölokaalid ja mängupõrgud, häwitamiseks kogu jõud ja energia kokku wõetakse. Mitte lödw ja ükskõikne tegutsemine ei suuda siin aidata. Ei, wastupidiselt, ainult iga üksiku ametniku täielik enesepühendumine üldkasutoowa asjale ja wäsimata energiline töö wõib sihile wiia.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 2052. Raiooni ülem W. Küsimus. Tsiwiil kohtupidamise sead. § 973 põhjal ei wõi wõigniku asemeriideid aresti alla panna. Palun teatada, mitu woodilina, tekki ja patja kuuluvad asemeriiete komplekti alamnäära, mida üles kirjutada ei wõi.

Wastus. Asemeriietet tuleks wabaks jätta see pesu, mis woodis on harilikult tarwitada: üks wõi kaks lina, padi ja padja pöörid, üks wõi kaks, tekk ja magamiskott; kui woodipesu kummutis wõi teises kohas on, siis tuleb see üles kirjutada.

Wäljaandja: Toimetuskomisjon.

Wastutaw toimetaja: G. Maddison.

Tegelik toimetaja: R. Rogermann.

K u u l u t u s e d.

Tunnistatakse maksusetuks järgmised isikutunnistused:

Rebane, Madis Tooma p., w. a. Ratwere I. pol. jsk. 15. 11. 20 a. nr. 6472. (14873)
 Ormus, Julie-Marie Johani t., w. a. Ratwere I. pol. jsk. 26. 1. 20 a. nr. 4639. (14874)
 Kusmeel, Elena Mihaili t., w. a. Hel-lamaa wallaw. 24. 1. 20 a. nr. 380. (15057)

Mets, Meiksei Konstantini p., w. a. Reiji wallaw. 26. 5. 21 a. nr. 789. (15052)
 Hiitwäin, Miia Udo t., w. a. Reiji wallaw. 2. 10. 20 a. nr. 541. (15054)
 Wäli, Joosep, w. a. Reiji wallaw. 10. 5. 20 a. nr. 260. (15055)
 Seemer, Willem, w. a. Reiji wallaw. 28. 2. 21 a. nr. 755. (15056)
 Juurikson, Johanna-Udele Danteli t., w. a. Wõlgaste wallaw. 24. 10. 22 a. nr. 450. (15103)

- A lais, Heinrich-Eduard Peetri p., w. a. Saanja wallaw. 1920 a. nr. 1883. (15108)**
Mikson, Johann Kusta p., w. a. Nähri wallaw. 1921 a. nr. 347. (15109)
Wäre, Mikkel Joosepi p., w. a. Aleksandri wallaw. 2. 2. 20 a. nr. 659. (15111)
Püwi, Richard Jaani p., w. a. Aleksandri wallaw. 14. 12. 21 a. nr. 137. (15112)
Paal, Alwiine Jaani t., w. a. Wõru l. pol. jsk. 4. 12. 19 a. nr. 2503. (15115)
Udson, Karl Johani p., w. a. Wastjeliina wallaw. 13. 12. 19 a. nr. 114. (15116)
Vanenbef, Linda-Emilie Kristjani t., w. a. Wiitina wallaw. 29. 12. 19 a. nr. 349. (15117)
Allikas, Mikkel Jüri p., w. a. Pihula wallaw. 21. 12. 19 a. nr. 200. (15355)
Allikas, Jüri Madise p., w. a. Pihula wallaw. 31. 12. 19 a. nr. 653. (15355)
Murf, Eitisa Andrusse t., w. a. Kirbla wallaw. 30. 1. 20 a. nr. 1068. (15404)
Kefig, Hans Udo p., w. a. Inglise wallaw. 22. 12. 19 a. nr. 571. (15404)
Maurer, Maali Udo t., w. a. Juuru wallaw. 20. 2. 20 a. nr. 1192. (15405)
Döpfel, Jüri Johani p., w. a. Kapla wallaw. 9. 12. 19 a. nr. 53. (15406)
Salm, Johannes Jaani p., w. a. Aehna wallaw. 17. 2. 20 a. nr. 131. (15407)
Siimann, Juuli Jüri t., w. a. Kernu wallaw. 31. 12. 19 a. nr. 877. (15408)
Lewontka, Anna Mardi t., w. a. Juuru wallaw. 4. 2. 20 a. nr. 839. (15411)
Rätsep, Pauline Mardi t., w. a. Juuru wallaw. 3. 2. 20 a. nr. 796. (15413)
Leidorf, Jaan Mardi p., w. a. Sageri wallaw. 22. 1. 23 a. nr. 24/32984. (15414)
Wand, Mikkel Madli p., w. a. Juuru wallaw. 22. 12. 19 a. nr. 478. (15415)
Lewontka, Johannes Anne p., w. a. Juuru wallaw. 4. 2. 20 a. nr. 840. (15417)
Sillenit, Jüri Jüri p., w. a. Juuru wallaw. 20. 1. 21 a. nr. 1491. (15418)
Talman, Hans Hansu p., w. a. Kõhila wallaw. 6. 12. 20 a. nr. 2237. (15420)
Tamkõrw, Heinrich Hindrekü p., w. a. Triigi wallaw. 21. 1. 20 a. nr. 709. (15421)
Bürger, Otto Madise p., w. a. Rägawere wallaw. 4. 3. 20 a. nr. 466. (15422)
Noobel, Jüri Jaani p., w. a. Järwafandi wallaw. 10. 12. 19 a. nr. 37. (15424)
Parnabass, Jüri Hansu p., w. a. Juuru wallaw. 10. 2. 20 a. nr. 906. (15425)
Olberg, Johannes Hansu p., nr. 50. (15515)
Till, Johann Peetri p., w. a. Sooru wallaw. nr. 114.
Sunt, Anna Maie t., w. a. Walga maak. pol. üll. nr. 1525.
Jakunowitsch, Alma Andrei t., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. nr. 9601.
Tiltin, Eduard Jakobi p., w. a. Walga maak. pol. üll. nr. 3379.
Blumfeldt, Anna Karli t., w. a. Walga maak. pol. üll.
Replohow, Mihail Aleksei p., w. a. Panikowitshi wallaw. 1920 a. nr. 2016.
Merkulew, Jakob Aleksei p., w. a. Panikowitshi wallaw. 27. 2. 20. nr. 1844.
Sakk, Gustaw Jaani p., w. a. Panikowitshi wallaw. 18. 2. 20 a. nr. 4005.
Kurjawtsew, Nikolai Wassili p., w. a. Panikowitshi wallaw. 12. 2. 20 a. nr. 1101.
Prunus, Miide Peetri t., w. a. Panikowitshi wallaw. 25. 1. 21 a. nr. 593.
Raag, Marie Mihaili t., w. a. Petseri wallaw. 26. 5. 20 a. nr. 141/20.
Talalaew, Mihail Peetri p., w. a. Petseri po. 1. jsk. 21. 1. 20 a. nr. 551.
Uusna, Aleksei Mihaili p., w. a. Obnitsa wallaw. 12. 2. 23 a. nr. 26.
Dubrow, Feodor Matwei p., w. a. Petseri wallaw. 12. 2. 20 a. nr. 11818.
Tobias, Olga Hendriku t., w. a. Tudolina wallaw. 29. 12. 19 a. nr. 764.
Kiimel, Ksenia Aleksandri t., w. a. Tall. l. pol. 3. jsk. 27. 11. 19 a. nr. 1057.
Talomäe, Feodor Jwani p., w. a. Panikowitshi wallaw. 23. 2. 20 a. nr. 1515.
Winoogradow, Nikolai Jwani p., w. a. Petseri wallaw. 16. 1. 20 a. nr. 27/7.
Spiron, Jegor, w. a. Jrboska wallaw. nr. 10014.
Weltwehel, Aleksei, w. a. Jrboska wallaw. nr. 1086.
Dejanow, Mihail, w. a. Jrboska wallaw. nr. 9545.
Poljakow, Foma, w. a. Jrboska wallaw. nr. 4417.
Loginowa, Anastasia, w. a. Jrboska wallaw. nr. 4587.
Waskin, Nikifor, w. a. Jrboska wallaw. nr. 957.
Mud, Theodor, w. a. Tall. l. pol. 6. jsk. nr. 8883.
Kamanow, Jwan, w. a. Jrboska wallaw. nr. 3655.
Wirfaw, Peeter, w. a. Senno wallaw. nr. 2899.
Seleznow, Peeter, w. a. Jrboska wallaw. nr. 6621.
Pikalew, Mihail, w. a. Jrboska wallaw. nr. 9034.
Kahrow, Timofei, w. a. Petseri wallaw. nr. 84/10.

- Rostin, Jegor, w. a. Petseri wallaw.
 Wislapuu, Peeter Minini p., w. a. Petseri wallaw. 3. 5. 20 a. nr. 26/20.
 Pili, Wassili Varioni p., w. a. Petseri wallaw. 21. 4. 23 a. nr. 174/17.
 Seljugina, Euterja, w. a. Irboska wallaw. nr. 7048.
 Vestratow, Iwan, w. a. Irboska wallaw. nr. 1768.
 Ulanow, Stepan, w. a. Irboska wallaw. nr. 10064.
 Sunew, Feodor, w. a. Irboska wallaw. nr. 5584.
 Keier, Johann, w. a. Irboska wallaw. nr. 10090.
 Metlitsky, Jegor, w. a. Irboska wallaw. nr. 5762.
 Leier, Hans Priidu p., w. a. Martna wallawal. 30. 11. 20 a. nr. 785.
 Walk, Marie Hansu t., w. a. Wormsi wallawal. 7. 6. 20 a. nr. 234.
 Tammik, Johannes Johani p., w. a. Paatsalu wallawal. 1920 a. nr. 417.
 Maurer, Priidik Hansu p., w. a. Piirsalu wallawal. 18. 5. 20 a. nr. 315.
 Wildmaus, Richard Pääru p., w. a. Liigwalla wallawal. 31. 5. 20 a. nr. 914.
 Einsel, Pauline Gustawi t., w. a. Piirsalu wallawal. 17. 2. 20 a. nr. 66.
 Tiitmann, Mihkel Pritsu p., w. a. Kirbala wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 917.
 Pops, Dawet Adami p., w. a. Tartu 1 pol. 2. jsk. nr. 7410.
 Saag, Jaan Andrese p., w. a. Mõniste wallawal. 5. 1. 20 a. nr. 72.
 Tullus, Richard Johani p., w. a. Tartu 1. pol. 2. jsk. 2. 6. 21 a. nr. 17449.
 Põim, Oskar Gustawi p., w. a. Tartu 1. pol. 3. jsk. 16. 12. 19 a. nr. 4412.
 Oss, Aliis Johani t., w. a. Tartu 1. pol. 3. jsk. 25. 11. 19 a. nr. 1040.
 Moora, Eduard Alberti p., w. a. Tartu 1. pol. 3. jsk. 8. 12. 19 a. nr. 3107.
 Moora, Richard Altksandri p., w. a. Tartu 1. pol. 3. jsk. 23. 1. 20 a. nr. 9241.
 Klaos, August Johani p., w. a. Tartu 1. pol. 3. jsk. 18. 2. 20 a. nr. 9440.
 Põder, Peeter Jaani p., w. a. Tartu 1. pol. 3. jsk. 10. 1. 20 a. nr. 7170.
 Mägi, Anna Marie Johan Wollmeri t., w. a. Tartu 1. pol. 2. jsk. 23. 12. 19 a. nr. 7460.
 Kurik, Peeter Johani p., w. a. Laewa wallawal. 5. 5. 20 a. nr. 605.
 Samulin, Dimitri, w. a. Irboska wallawal. nr. 5055.
 Ulanow, Andrei, w. a. Irboska wallawal. nr. 4153.
 Semenowski, Iwan, w. a. Irboska wallawal. nr. 1822.
 Iglin, Semjon, w. a. Petseri wallawal. nr. 106/14.
 Kononow, Aleksei, w. a. Irboska wallawal. nr. 1798.
 Russakow, Mihail, w. a. Irboska wallawal. nr. 865.
 Lwow, Sergei, w. a. Irboska wallawal. nr. 3257.
 Monahow, Feodor, w. a. Irboska wallawal. nr. 4854.
 Poltsennow, Iwan, w. a. Irboska wallawal. nr. 9467.
 Rõbakow, Iwan, w. a. Petseri wallawal. nr. 95/13.
 Rakitin, Iwan, w. a. Petseri wallawal. nr. 147/10.
 Peedar, Ann Karli t., w. a. Kunda-Malla wallawal. 29. 12. 19 a. nr. 1009.
 Wänter, Robert Widriku p., w. a. Paju wallawal. 1. 2. 22 a. nr. 52.
 Freilich, Alna Reinu t., w. a. Karula wallawal. 30. 10. 20 a. nr. 1445.
 Kirschbaum, Aleksander Karli p., w. a. Sangaste wallawal. 17. 2. 22 a. nr. 34.
 Kurg, Friedrich Mihkli p., w. a. Sangaste wallawal. 15. 1. 20 a. nr. 1264.
 Suuban, Olga Tiidu t., w. a. Kohtla wallawal. 11. 2. 20 a. nr. 613.
 Wischnewski, Jakob Wassili p., w. a. Petseri wallaw. 9. 1. 20 a. nr. 58/3.
 Tamm, Helmi, w. a. Rakwere 1. pol. jsk. nr. 4817.
 Essaja, Johanna, w. a. Narwa 1. pol. nr. 15808.
 Schults, Elfriede, w. a. Narwa 1. pol. nr. 29190.
 Kaew, Miina, w. a. Narwa 1. pol. nr. 18489.
 Leonow, Peeter, w. a. Narwa 1. pol. nr. 1230.
 Biritski, Nadeschda, w. a. Narwa 1. pol. nr. 400.
 Jurkanow, Aleksei, w. a. Skarjatini wallawal. nr. 21.
 Kodaras, ida, w. a. Narwa 1. pol. nr. 6047.
 Kelder, Helene, w. a. Ropka wallawal. nr. 340.
 Iaubin, Leonid, w. a. Narwa 1. pol. nr. 28236.
 Jakstein, Wladimir, w. a. Narwa 1. pol. nr. 24485.

- Siplik, Salme, w. a. Narwa l. pol. nr. 29546.
- Kuunberg, Karl, w. a. Joala wallawal. nr. 132.
- Jegorowa, Olga, w. a. Naroowa-Jõe-suu pol. jsk. nr. 112.
- Wainu, Salme Hansu t., nr. 4901.
- Tooding, Wiktor Peetri p., nr. 2433.
- Kirotmann, Friedrich Jaani p. nr. 1244.
- Tooding, Ella Wiido t. nr. 60.
- Peedosk, Elmar Hindreku p. nr. 347.
- Holsting, Daniel Peetri p. nr. 2053.
- Pukson, Adele Jakobi t. nr. 504.
- Mälberg, Juula Peetri t. nr. 1396.
- Kütmann, Jaan Fritsu p. nr. 193.
- Lepland, Paul Jaani p. nr. 158.
- Käärrik, Gustaw Samueli p. nr. 261.
- Oina, Jaan Jaani p. nr. 358.
- Parmann, Alfred Fritsu p. nr. 723.
- Nestor, Friedrich Jakobi p. nr. 1114.
- Märtmann, Charlotte Gustawi t. nr. 362.
- Tammekunn, Jaan Mihkli p. nr. 1107.
- Tammekunn, Emma Wiido t. nr. 61.
- Kunts, Rudolf Peetri p. nr. 1788.
- Kerge, Juhan Tooma p., w. a. Tähtwäre wallawal. 15. 12. 19 a. nr. 97. (11003)
- Karu, Aleksander Mardi p., w. a. Kuremaa wallawal. 8. 12. 19 a. nr. 34. (11004)
- Tamm, Karl Jaani p., w. a. Elistwäre wallawal. 18. 12. 19 a. nr. 810. (11005)
- Ots, Rosalie Hendriku t., w. a. Laiuse wallawal. 27. 1. 20 a. nr. 761. (11006)
- Raus, Meeta Jüri t., w. a. Waimastwäre wallawal. 7. 3. 22 a. nr. 824. (11007)
- Horn, Jaan Jaani p., w. a. Jögewa wallawal. 22. 11. 21 a. nr. 2155. (11008)
- Matto, Nikolai Jaani p., w. a. Kastre-Wõnnu wallawal. 10. 1. 22 a. nr. 1746. (11009)
- Nigol, Hilda Antoni t., w. a. Puurmanni wallawal. 13. 2. 20 a. nr. 895. (11010)
- Paju, August Joosepi p., w. a. Kuremaa wallawal. 7. 1. 21 a. nr. 985. (11011)
- Blum, August Juhani p., w. a. Tartu m. pol. ülemalt 9. 12. 19 a. nr. 176. (11012)
- Paju, Johannes Joosepi p., w. a. Kuremaa wallawal. 10. 9. 20 a. nr. 935. (11014)
- Ehrenbusch, August Hansu p., w. a. Härjanurme wallawal. 9. 12. 20 a. nr. 454. (11015)
- Baumann, August Andrese p., w. a. Elistwäre wallawal. 13. 12. 19 a. nr. 278. (11016)
- Engel, Gustaw Johani p., w. a. Saad-järwe wallawal. 16. 1. 20 a. nr. 555. (11017)
- Leitmann, Jaan Juhani p., w. a. Laiuse wallawal. 12. 6. 20 a. nr. 1093. (11002)
- Kulp, Arthur Karli p., w. a. Mäksa wallawal. 28. 12. 20 a. nr. 339. (11018)
- Lakk, Paul Juhani p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 30. 12. 20 a. nr. 12497.
- Linnö, Hans Jüri p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 9. 12. 19 a. nr. 3157.
- Pili, Leena Jaani t., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 2. 12. 19 a. nr. 2066.
- Zahrens, Helene Maie t., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 5. 1. 20 a. nr. 6582.
- Pasternak, Abram Daweti p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 7. 1. 19 a. nr. 6890.
- Soe, Frits Miili p., w. a. Tartu l. pol. 2. jsk. 2. 12. 19 a. nr. 1980.
- Poltimäe, Anton Kustase p., w. a. Tall. l. pol. 4. jsk. nr. 14505.
- Paik, Anna Jaagu t., w. a. Puurmanni wallawal. 2. 1. 20 a. nr. 198.
- Tedder, Aleksander Karli p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 27. 6. 22 a. nr. 14294.
- Matskewitsch, Venedikt Mihaili p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 29. 11. 19 a. nr. 1467.
- Arand, August Juhani p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 9. 12. 20 a. nr. 12318.
- Simonson, Mihkel Juhani p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 7. 5. 20 a. nr. 10921.
- Millert, Richard Hendriku p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 2. 2. 20 a. nr. 8905.
- Tressunow, Aleksander Ilja p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 4. 12. 19 a. nr. 2320.
- Saai, Johann Mihkli p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 20. 8. 20 a. nr. 11580.
- Becker, Willem Karli p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 3. 12. 19 a. nr. 2500.
- Karlson, Jaan Karli p., w. a. Puiatu wallawal. 29. 12. 19 a. nr. 241. (13219)
- Kokk, Sinaida Karli t., w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 4. 12. 19 a. nr. 1326. (13221)
- Sõrmus, Oswald Jaani p., w. a. dublikaadina Wiljandi l. pol. jsk. 6. 4. 21 a. nr. 7710. (13223)
- Soop, Marie Jaani t., w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 17. 12. 19 a. nr. 4550. (13224)
- Laurson, Elise Tõnise t., w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 23. 12. 19 a. nr. 5896. (13225)
- Reimann, Hans Mardi p., w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 17. 12. 19 a. nr. 5291. (13226)

Tamm, Marie Mari t., w. a. Kaarli wallawal. 2. 11. 22 a. nr. 46. (13227)

Riidolin, Peeter Jakobi p., w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 10. 12. 19 a. nr. 2983. (13228)

Liiw, Herman Juhani p., w. a. Pihla wallawal. 31. 1. 20 a. nr. 381. (13599)

Kärem, Willem Leena p., w. a. Mustjala wallawal. 12. 1. 20 a. nr. 340. (13600)

Jeär, Jaan Mardi p., w. a. Kihelkonna wallawal. 20. 1. 20 a. nr. 557. (15063)

Gige, Dawi Peetri p., w. a. Lümmada wallawal. 5. 5. 22 a. nr. 1378. (15064)

Tõll, Konstantin Gerasimi p., w. a. Kuresaare l. pol. jsk. 11. 5. 22 a. nr. 2992. (15066)

Tõrs, Jüri Hindreku p., w. a. Abroka wallawal. 24. 8. 20 a. nr. 220/2007. (15067)

Talp, Tiina Mihkli t., w. a. Lümmada wallawal. 13. 1. 20 a. nr. 161. (16501)

Jakobson, Ida Jüri t. nr. 467. (13811)

Salu, August Widriku p., nr. 283. (13812)

Retmann, Aleksei Maksimi p., nr. 61. (13813)

Adamson, Johannes Jakobi p. nr. 1131. (13816)

Kudrjaschow, Gawril Iwani p. nr. 2075. (13818)

Obruschnikow, Sergei nr. 1007. (13820)

Grinkin, Aleksander Kirilli p. nr. 1097. (13821)

Ignatjew, Alfred Peetri p., w. a. Wõru maak. pol. ülemalt 30. 9. 21 a. nr. 564. (13853)

Piir, Johannes Peetri p., w. a. Pärnu maak. pol. jsk. 16. 8. 21 a. nr. 13754. (13854)

Päri, Mihkel Jüri p., w. a. Massu wallawal. 19. 12. 19 a. nr. 262. (13968)

Kodar, Iwan, w. a. 30. 1. 20 a. nr. 1052. (14109)

Dunajew, Grigori, w. a. 11. 2. 20 a. nr. 2163. (14110)

Loss, Wassili, w. a. 27. 12. 19 a. nr. 803. (14112)

Worobei, Konstantin, w. a. 23. 3. 21 a. nr. 184. (14114)

Ostrowkin, Peeter, w. a. 27. 1. 23 a. nr. 31. (14115)

Ikonow, Pawel, w. a. 1920 a. nr. 3304—3500. (14117)

Elter, Elsa Mihkli t., w. a. 17. 12. 19 a. nr. 4419. (14381)

Plaks, Eduard Juhani p., w. a. Awan-duse wallawal. 26. 11. 20 a. nr. 1502. (14281)

Altermann, Wiilip Jaani p., w. a. Wenewere wallawal. 30. 5. 20 a. nr. 84. (14290)

Triip, Adele Helene, w. a. Wao wallawal. 9. 12. 19 a. nr. 51. (14292)

Leemann, August Otto p., w. a. Porkuni wallawal. 2. 2. 20 a. nr. 744. (14294)

KUULUTUS.

Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülem kuulutab, et 17. oktoobril s. a. kell 10 hommikul saab ära müüdad

ENAMPÄKKUMISEL

KOIDU TÄN. (Allemani tän.) nr. 4 krt. 3 elutsewa PAUL LEPPER'i wallaswara: **kirjutustoa, saali, magamistoa ja söögitoa mööbel**, mis koos seisab 53 asjast, hinnatud kokku 307.500 marga wäärtuses, seal hulgas ka üks **must pianino**, hinnatud 35.000 marga peale, tema riigi puhtakasu maksu wõla 383.810 marga katteks.

Asju wõib näha oksjoni päewal enne müümist. Tallinnas 3. oktoobril 1923. a. nr. 02493/062.

Politsei 5. jaosk. ülem: **R. PAWIAN.**

Kuulutus.

Tartu maakonna politsei 3 jaoskonna ülem kuulutab sellega, et **12. oktoobril 1923 a. kell 10** saab **Elwa alewis Hans Lella majas Elwa Tarwitajate Ühisuse** päralt olew

heina niidumasin,

mis **16,000** marga peale on hinnatud, enampakkumisel otsekohe maksetawa raha eest ära müüdad **maksude ja trahwide nõude tasuks.**

Müüdad warandus on oksjoni päewal sealsamas näha.

Elwas, 28 sept. 1923 a. Nr. 2487

Tartu maakonna politsei 3 jaoskonna ülem Sarap.

KUULUTUS.

Harju maakonna Raasiku politsei jsk. ülem kuulutab, et **13. oktoobril s. a.** kell 11 politsei jaoskonna kantselei juures, Anija mõisas, **müüakse enampakkumise teel Heinrich Neff'i** päralt olew must ruun hobune, 7 a. wana, hinnatud 15.000 marga peale, Neffi tulum. wõla tasumiseks.

Müüdad warand. on enne oksjoni sealsam. näha. Anijal, 29. sept. 1923. a. Nr. 01983 ja 03542.

Raasiku pol. jsk. ülem Tobias.

Shokolaad

Shokolaadi kompwekid
TALLINN, WOOLTA TÄNAW NR. 3.

G. SCHEEL & Ko.

Tallinnas.

ASUTATUD 1884. A.

Toimetab kõiksugu pangaärilisi
:: transaktsioone. ::

Ford sõidu-, veo- ja omnibusautod, Fordson traktorid, Fiat sõidu-
autod, Laurin & Klement autod, Daag veoautod
Clayton & Shuttleworth lokomobillid igas suuruses
" " rehepeksu garnituurid
" " aurukatlad
" " naftamootorid
" " traktorid
" " ristikeha seemne peksumasinad
Keigley gaasigeneraatorid ja mootorid. Saekaatrid igas suuruses
Oliver kahehobuse adrad. Randaalid 28 taldrekuga, traktorite jaoks.
Traktorite eriadrad soo, uuemaa jne. kündmiseks, wedruäkked.

Igasugused keemiaained kodumaa tehastele. Toiduaineid nagu:
Ameerika nisujahu, suhkrut, riisi jne. peab jookswalt
ladus ja müüb võistlemata hindadega

WÄLISKAUBANDUSE KONTOR

HANS WINNAL — TALLINNAS,

S. TATARI T. Nr. 1.

Kõnetraat 3-42 ja 3-72.

16912